

facköversättaren

**PLANNED
HAPPENSTANCE**

Ta vara på
dina chanser

Bild: Maria Ionova/Unsplash

Sprid risken och
BREDDA DIG

DIVERSIFIERING

EXTRATJOCKT TEMANUMMER

Bild: Annie Andeberg

Få av mina kollegor erbjuder endast översättnings-tjänster. Alla översättare översätter – men inte alla korrekturläser, transkriberar eller skriver copy. Som nyutexaminerad kunde jag inte försörja mig helt på konferenstolkning. Det blev möjligt först efter många års erfarenhet i den privata sektorn eller många tester och praktiktillfällen inom internationella organisationer som EU eller FN. Det var därför jag alltid såg facköversättning som min heltidssysselsättning mellan konferensuppgifterna.

Diversifiering tar sig många olika uttryck; lika många som personligheter, intresse och färdigheter. Det är något som översättare alltid har gjort; även före uppkomsten av MTPE, sämre priser eller perioder av mindre efterfrågan. För många är vårt arbete säsongspräglad och då är det en bra idé att fördela arbetsveckan och inkomsten med en kombination av olika språktjänster. Du kan vilja eller behöva diversifiera dig för att du önskar dig mer variation eller nya utmaningar, känner dig isolerad eller p.g.a. hälsoproblem som tvingar dig att förändra din arbetssituation, eller

REDAKTION

ANSVARIG UTGIVARE

Elin Nauri Skymbäck

CHEFREDAKTÖR

Noelia Garasievich

ÖVRIGA REDAKTIONSMEDLEMMAR

Anna Green

Görel Bylund

Björn Olofsson

Natalia Walawender

GRAFISK FORMGIVNING

Sofi Tegsveden Deveau

för att du är en ofrivillig egenföretagare som föredrar en anställning.

Diversifiering kan vara ett resultat av ett strategiskt val eller slumpen och nya möjligheter som dyker upp. Det finns många sätt att kapitalisera på sina färdigheter.

I detta nummer lyfter vi fram kollegor som arbetar med vanligt förekommande språktjänster som ligger nära översättning.

Ja till flera möjligheter och chanser!

Ett intressant citat om idén bakom det här numret: “Diversification does not mean dabbling in areas you know little about, but rather exploiting your existing knowledge and expertise, and putting your talents to good use.” – Nicole Y. Adams, författaren till *Diversification in the Language Industry. Success beyond translation*.

Tips om en **podcast** för att locka fram motivation hos dig själv och andra: ett avsnitt om drivkraft, självbestämmande, mening och möjlighet att bli riktig bra på det man gör.

Facköversättaren

nr 4 2021 årgång 32

Innehållet får gärna återges om källan anges. Den kompletta och oförändrade pdf-filen får distribueras och länkas fritt med oförändrat filnamn. De åsikter som uttrycks i signerade artiklar i *Facköversättaren* är upphovspersoners egna och utgör inte ett officiellt ställningstagande från Sveriges facköversättarförenings sida.

Kansli

Postadress

SFÖ

Box 44082

100 73 Stockholm

tel: 08-522 963 00

Öppettider mån–fre: 09.00–16.00

Lunchstängt: 12.00–13.00

e-post: info@sfoe.se

webbplats: www.sfoe.se

Plusgiro

630266-5

5163-0267

Annonser

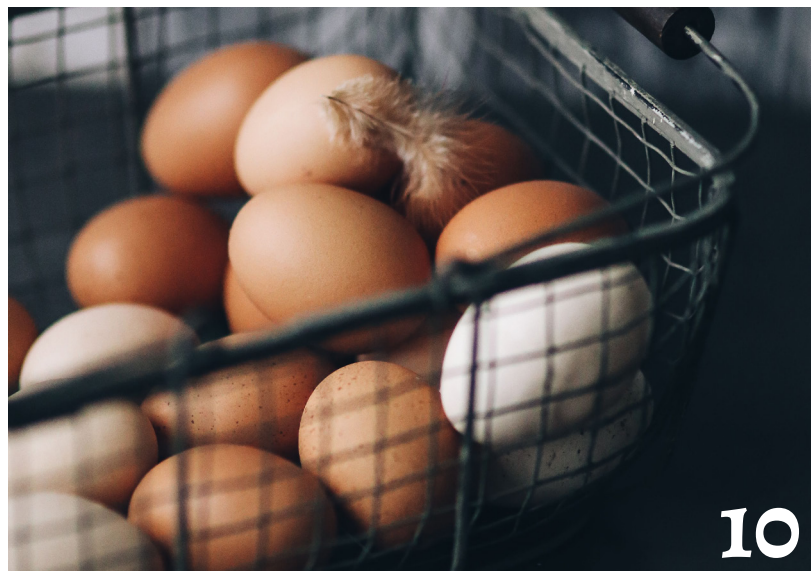
Priser och bokning kansli@sfoe.se

ISSN 1400-125X

COPYRIGHT Sveriges facköversättarförening

Gör dig synlig online. Tess Whitty ger konkreta tips.

Lägg inte alla ägg i samma korg. Diversifiera dig genom att erbjuda närliggande språktjänster.

Anställningsbarheten ser bra ut för multimediala översättare.

Språk och översättning: arabiska

Profilen: I samtal med Elin Svahn

2 REDAKTÖREN HAR ORDET

4 LEDARE

6 NYHETER

Skogen? Träden? Eller båda?
Terminologikurs vid Linnéuniversitetet.

7 PROFILEN

I samtal med Elin Svahn, översättare,
universitetslektor och forskare.

10 SPRID RISKEN OCH BREDDA DIG

Tema diversifiering. Vi möter sju olika
översättare som erbjuder närliggande
språktjänster för att få ett rikare liv,
både ekonomiskt och bildligt talat.

24 PLANNED HAPPEN- STANCE

Ta vara på dina chanser.

26 SJÄLVKÄNNEDOM GER FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR PERSONLIG UTVECKLING

Intervju med Svante Lovén.

27 ATT ÖVERSÄTTA MULTI- MEDIALT

Tolk- och översättarinstitutets
utbildningar i medieöversättning.

29 HUR GICK DET SEDAN?

Två studenter, två karriärer. SFÖ
träffar Amanda och Robin.

30 NU INFÖRS BEGREPPET WANA-SPRÅK

för språk från Mellanöstern och
Nordafrika.

30 SPRÅK OCH ÖVER- SÄTTNING

Svåröversatta ord och många
idiomatiska uttryck och artighetsfraser
när man översätter från arabiska.

31 4 SNABBA

Om översättarteamet Tarmajeh.

32 HITTA RÄTT PLATTFORM ONLINE

Tess Whitty ger tips om hur man kan
skapa en bra webbsida.

35 BJÖRNS HÖRNA

Nästa generations översättare är
nyfikna på ny teknik.

37 SFÖ-NYTT

38 SISTA SIDAN

Tid att *blicka framåt*

text PETER BOWEN

A

ret närmar sig sitt slut. Här i London är träden gula, röda och bruna och alla nyanser däremellan. Luften blir allt friskare. Ibland skiner solen. Ofta blåser vinden.

När jag skriver detta ser jag fram emot att höra Chris Durban tala om prissättning på minikonferensen och vårt sista styrelsemöte i Stockholm för i år. Det blir första gången på nästan två år som jag kommer att kunna resa till Sverige. Vi börjar så sakteliga komma till rätta med covid-19 och vad det innebär för våra liv. Att resa är mer komplicerat och kräver blanketter, munskydd, extra tid och extra oro. Men vi kan i alla fall resa.

Jag har precis tillbringat en vecka på Sicilien och kommit tillbaka med nya krafter. Det var varmt och avkopplande, skönt att vara borta från tangentbordet en stund. Där fanns inga tecken på jul eller vinter, även om

lokalbefolkningen klädde sig betydligt varmare än vad vi gjorde. Allt är relativt.

Ett av de första jobben som kom in i går handlade om en julmarknad. Mitt första juljobb för säsongen. Jag känner alltid att julen kommer plötsligt och oväntat, men så är naturligtvis inte fallet. Och nu närmar vi oss mållinjen i årets maratonlopp. Några dagar av lugn, mat, familj och vänner innan det nya året drar igång. Förhoppningsvis ett bättre år där vi och resten av världen tar oss ut ur pandemins skugga.

Vi har ett styrelsemöte i februari 2022 och sedan vår konferens i Karlstad i maj. Konferensgruppen arbetar hårt för att göra det till ett fantastiskt evenemang och vi hoppas att så många som möjligt av er kan delta.

Jag önskar er alla en fin avslutning på året och ser fram emot att träffa er nästa år.

Bild: Rawpixel

SKRIBENTER

NOELIA GARASIEVICH

Översättare och transkreatör av företags- och marknadskommunikation från engelska och svenska till spanska. Lokaliseringskonsult och chefredaktör för Facköversättaren. Driver NLG Language Services.

PETER BOWEN

Översättare från svenska, danska, norska, tyska och franska till engelska. Driver Bowen Mueller Translations Ltd.

JENNY STRÖM HEROLD

Universitetslektor vid Linnéuniversitetet i Växjö. Arbetar med fackspråk huvudsakligen inom ramen för universitetets facköversättarprogram i kurser som rör både översättandets teori och praktik. Är en av lärarna på distanskursen i Terminologi i teori och praktik.

CLAES OHLSSON

Universitetslektor och docent i svenska språket vid Linnéuniversitetet i Växjö. Arbetar med undervisning och forskning inom fackspråksfältet, bland annat i kurspaketet Språkrådgivning och textvård samt i fristående kurser om kriskommunikation och terminologi.

NATALIA WALAWENDER

Född språknörd och utbildad lingvist. Översättare mellan svenska och polska. Bloggar om Polen ur ett svenskt perspektiv på nwsprak.se. Driver NW Språk AB.

JAN PEDERSEN

Docent i översättningsvetenskap och föreståndare för Tolk- och översättarinstitutet vid Stockholms universitet. Undervisar numera främst inom medieöversättning och undertextning.

MALIN FÄRDIG

Översättare av framför allt brev och överklaganden, betyg/intyg och juridik från arabiska till svenska. Jobbar även med svensk språkgranskning och textning. Driver Tarjameh AB.

AMJAD KUTIELEH

Översättare av framför allt allmänna texter, utbildningsmaterial, juridik och myndighetstexter från svenska till arabiska. Jobbar även med arabisk språkgranskning, transkribering och textning. Driver Tarjameh AB.

TESS WHITTY

Översättare av IT och marknadsföring från engelska till svenska, gör transkreation och lokalisering. ATA och ITI-certifierad. Driver Swedish Translation Services och Marketing for Translators.

BJÖRN OLOFSSON

Översättare från engelska, tyska, italienska, norska och danska till svenska, främst inom teknik och vetenskap. Lärare på TÖI vid Stockholms universitet. Driver Tecnita AB.

HELENA HELLMAN

Serietecknare och illustratör. Översättare av IT från engelska till svenska och projektledare på Translator Scandinavia.

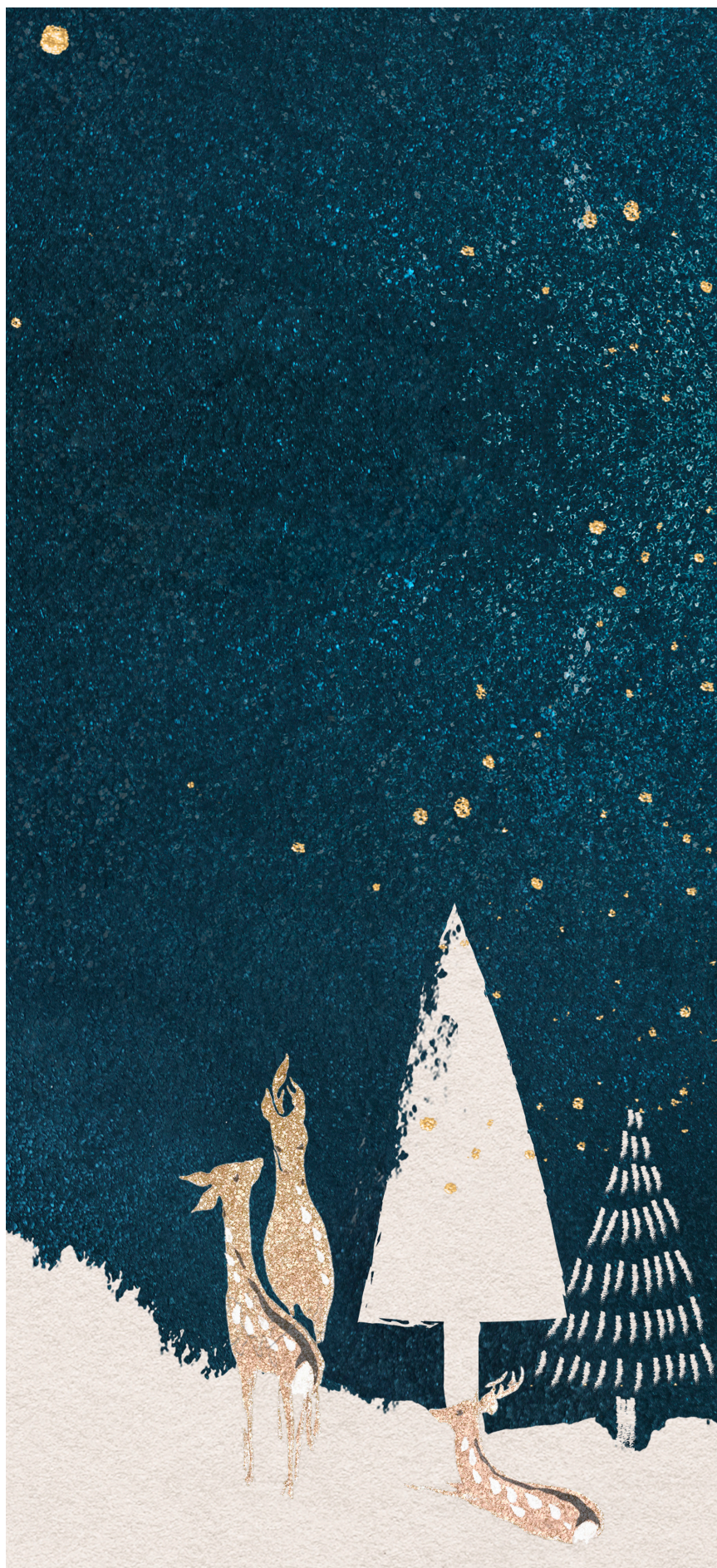

Bild: Rawpixel

Skogen? Träden?

Bild: Rawpixel

Eller båda?

Lär dig mer om terminologi – en distanskurs vid Linnéuniversitetet

text JENNY STRÖM HEROLD OCH CLAES OHLSSON

Det är knappast en nyhet att facköversättare behöver hantera terminologi i sitt dagliga arbete. Som översättare går man till sina specialordlistor, termbanker, referensböcker och översättarforum för att hitta en lämplig termekvivalent på målspråket. Man är alltid på jakt och det har sagts att en översättare ägnar upp emot 30 procent av den tid som går åt till en översättning för att söka i externa resurser. Ibland går man bet och då kan man behöva skapa en termekvivalent som både är genomsynlig och som passar in i det större begreppssystemet. Lättare sagt än gjort! En nyhet är att det sedan våren 2020 finns en kurs i terminologi vid Linnéuniversitetet som fokuserar på exakt den sortens frågor. Kursen riktar sig till alla som arbetar som språkexperter i någon form, däribland facköversättare.

Terminologi och praktik

15 hp distans
Linnéuniversitetet
Kursperiod: vecka 3–22
Sökes via antagning.se
(öppet för anmälan till 31 december 2021)

Kursen behandlar fackspråkliga och terminologiska grunder och praktiskt terminologiarbete, och den ger också möjlighet till fördjupning inom ett specifikt fackspråkligt område ur ett terminologiskt och översättningsrelaterat perspektiv. Kursen löper på halvfart och är på distans och är därför perfekt för den som samtidigt arbetar. Kursen är på avancerad nivå, vilket innebär att man behöver ha minst en kandidatexamen i ett språkämne eller lingvistik för att vara behörig till kursen. Kursen betonar genomgående både teoretiska och tillämpade terminologiperspektiv med lärare från universitet och terminologisk verksamhet. Tidigare studenter nämner att de har uppskattat upplägget med både teori och praktik, och i synnerhet de många praktiska övningarna och diskussionerna under kursen. Välkomna!

I samtal med Elin Svahn

Utbildad översättare, universitetslektor och forskare

text NOELIA GARASIEVICH

Elin har en doktorsexamen i översättningsvetenskap, undervisar på Tolk- och översättarinstitutet vid Institutionen för svenska och flerspråkighet och blev först i Sverige att disputerat i översättningsvetenskap i februari 2020. Hon har bland annat forskat om översättarens status och hur översättarstudenter socialiseras in i översättaryrket. Vi samtalar om forskning inom översättning, hennes studier och översättarens framtid.

Hej Elin! Hur kom du in på forskarbanan?

Jag var intresserad av att forska redan när jag läste mastern i översättningsvetenskap på TÖI 2009–2011 men då fanns det fortfarande ingen forskarutbildning i ämnet. Jag har en kandidat i svenska och funderade på att läsa vidare på masternivå inom svenska för att kunna söka en forskarutbildning där istället, men sen blev det inte så. I efterhand är jag mycket glad över att jag jobbade som översättare efter examen istället för att gå direkt in på en forskarutbildning. Jag har otroligt mycket nytta av att ha erfarenhet av många olika sorters översättning. När den första omgångens doktorandtjänster på TÖI utlystes våren 2013 sökte jag och blev antagen.

På vilket sätt har forskningen påverkat din karriär och dig personligen?

Oj, bra fråga. Att vara doktorand är en förhållandevis "säker" situation – man är anställd, förvisso ett år i taget, men under fyra år. Det förlängs också om man till exempel undervisar eller engagerar sig i doktorandfackliga frågor. Efter disputation är det däremot en lite annan femma.

Elin Svahn

Bakgrund: Kandidatexamen i franska och svenska 2009, masterexamen i översättningsvetenskap 2011. Fil. dr i översättningsvetenskap från Tolk- och översättarinstitutet vid Stockholms universitet 2020.

Aktuell: Jag tycker min avhandling fortfarande är ganska aktuell: *The Dynamics of Extratextual Translatorship in Contemporary Sweden. A Mixed Methods Approach*. Den går att ladda ner [här](#).

Min kollega Minna Ruokonen och jag har också nyligen kommit ut med en artikel där vi jämför hur översättare i Sverige och Finland ser på översättarens status och kom fram till en hel del intressanta resultat om jag får säga det själv. Den artikeln går att läsa [här](#).

Annars har jag översatt en bok som utkommer i dagarna på Råmus förlag: *Skurkens dans* av Fiston Mwanza Mujila.

Eftersom översättningsvetenskap är ett så litet ämne i Sverige finns det väldigt få ställen där man kan jobba och det finns mycket få tjänster. Ur det perspektivet är det en ganska osäker situation.

Med det sagt så är jag jätteglad att jag började doktorera. Jag tycker mycket om mitt jobb, även om det såklart finns delar som inte är så bra.

Vad var den största skillnaden du upplevde från att vara frilansande översättare till forskare?

Jag är fortfarande frilansande översättare och översätter skönlitteratur. Efter min masterexamen jobbade jag som inhouse-översättare på Translator Scandinavia, men jag har aldrig jobbat heltid som frilansare. Men om jag skulle spekulera lite så finns det nog likheter i den bemärkelsen att man som forskare – och särskilt som doktorand – kan styra sitt arbete själv väldigt mycket och lägga upp arbetet som det passar en själv. Det finns ju inte heller något direkt krav om att man måste vara på plats X antal timmar per dag eller så, så där finns väldigt mycket frihet.

Vilka utmaningar medför forskningsarbete (jämfört med frilansarbete)? Vilka krav ställs på den som vill forska?

Den stora utmaningen är nog just det jag var inne på tidigare, att man måste lyckas strukturera sin vardag så att man kan klara av att skriva en avhandling trots att deadline ligger många år framåt i tiden. Det underlättar ju såklart om man tycker att ens ämne är intressant! Så pannben är absolut en viktig sak.

En likhet med frilansande är att man själv har stort ansvar för sin situation. Det kan ju vara både bra och ganska ångestladdat. Man måste själv söka stipendier, skriva forskningsansökningar, osv. Ingen annan kommer göra det åt dig.

Rent formellt är de krav som ställs en magister- eller masterexamen i översättningsvetenskap eller närliggande ämne (tex språkämne), men sen behöver man också ha en bra forskningsidé som är genomförbar inom fyra års tid.

Kan du nämna några höjdpunkter i processen med att skriva din doktorsavhandling?

Det finns många höjdpunkter! Inte minst när jag har varit på olika forskarskolor och träffat doktorander inom översättningsvetenskap från andra länder. Jag var också gästforskare i Montreal ett halvår, det var underbart.

Jag och några till har också startat ett nätverk, Svenskt nätverk för översättningsvetenskap (SNÖ), för översättningsvetenskapliga forskare i början av karriären. Vi träffas en gång om året för en konferens (inte lika stor konferens som SFÖ:s).

Vilka är de aktuella frågorna som väcker mest uppmärksamhet i översättningsvetenskap inom akademien och inom översättarkåren?

Oj, det finns så många olika forskningsinriktningar så det är svårt att svara på rakt av. De senaste åren har det kommit en del forskning om översättares arbetslivstillfredsställelse

Elins bästa tips för den som är nyfiken på forskning inom översättningsvetenskap:

1. Det är viktigt att ha en grundläggande förståelse för översättningsvetenskapen som akademisk disciplin.
2. När du väl har den grundläggande förståelsen för översättningsvetenskapen som akademisk disciplin kan det roliga börja – specialisera dig! Läs in dig på den delen av översättningsvetenskapen som du själv är mest intresserad av. Men det är också viktigt att ha ett helikopterperspektiv och hålla koll på utvecklingen i ämnet i stort.
3. Skaffa dig erfarenhet från någon del av översättningssmarknaden innan du börjar doktorera. Det kommer du att ha nytta av både som forskare och som lärare.

För blivande forskare med översättning som forskarutbildningsämne läs [Översättningsvetenskap i praktiken](#).

Om ...

... att översätta nuförtiden

Jag har ingen översättning på gång just nu, vilket är ganska skönt för förra året översatte jag två romaner och blev ganska trött. Jag skulle säga att skönlitterär översättning funkar bättre (eller i alla fall gjorde det för mig) att ha som sidogrej utöver forskningen eftersom en deadline för en roman kan ligga kanske ett halvår eller ett år framåt i tiden. Då går det att planera in översättningen. Däremot skulle jag ha mycket svårt att få tid till en översättning som ska levereras nästa eller nästnästa vecka.

... att definiera sig som facköversättare eller skönlitterär översättare

Jag identifierar mig i första hand som översättare kort och gott, men eftersom jag framför allt har översatt skönlitteratur de senaste åren händer det att jag säger det för enkelhets skull.

... inspirationskällor som håller motivationen uppe

Det är inget specifikt men om jag ser en vackert konstruerad mening på svenska kan jag bli inspirerad!

... ett mycket intressant översättningsuppdag

En mycket positiv sak med översättande är att det mesta blir intressant när man väl läser in sig på det.

... en dold talang

Jag är en jävel på att laga mat faktiskt.

(på engelska *job satisfaction*), som jag tycker är mycket intressant. Det är ett mer psykologiskt perspektiv än den statusforskning som jag har hållit på med tidigare, som har en sociologisk grund. Det är också intressant eftersom det finns så många olika infallsvinklar: motivation, ergonomi, status etc.

Varför behövs denna forskning?

Framför allt behövs den eftersom det allt mer har framkommit de senaste åren att översättare faktiskt, trots att yrket uppfattas ha en låg status i samhället i stort, trivs väldigt bra med sitt jobb. Då är det intressant att rikta blicken dit – vilka aspekter är det som man tycker om, vilka aspekter tycker man inte om? Hur inverkar det faktum att majoriteten är frilansare? Det är såklart också högtintressant för översättare (och översättningsbyråer!). I långa loppet handlar det om att folk ska kunna fortsätta jobba som översättare och kunna få in nya översättare i yrket. Rent forskningsmässigt är det även intressant ur ett teoretiskt och metodologiskt perspektiv eftersom översättarens arbetslivstillfredsställelse har studerats ur många olika perspektiv och med många olika metoder. Jag och min finska kollega Minna Ruokonen vid Östra Finlands universitet håller precis på med en översiktsartikel om detta.

Bild: Rawpixel

Hur skulle du beskriva översättare som grupp för folk utanför vårt yrke?

Jag skulle säga att översättare är en mycket kompetent yrkesgrupp som är stolta över sitt arbete och den påverkan deras arbete har i samhället.

I dina artiklar och presentationer pratar du om "boundaries" som yrkesutövande översättare skapar för att differentiera sig eftersom det handlar om ett yrke som man kan arbeta i utan utbildning och i varierande omfattning. Vilka är de boundaries som du kan se översättare kommer att skapa inom kåren de kommande åren?

Jag tror att det kommer att skapas en tydligare sammanhållning översättare emellan. Den är redan stark, vilket inte minst märks inom SFÖ, men skulle kunna bli starkare. Man skulle också kunna tänka sig att vissa frågor leder till mobilisering. Maskinöversättning skulle kunna vara en sådan fråga.

Jag tror också att översättarutbildningar kommer att bli en viktigare väg in i yrket. Så har det inte alltid varit, men jag tror att det kommer att bli allt svårare att komma in i yrket utan en översättarutbildning och det där kommer att skapa någon sorts gräns gentemot folk som inte har det. Jag ser det dels som en ganska naturlig konsekvens av att yrket konsolideras, dels som en konsekvens av att översättarutbildningar idag håller en hög nivå och lär ut det som efterfrågas på marknaden. Det är stor skillnad från när jag själv gick en översättarutbildning för tio år sedan och vi fick prova på CAT-verktyg några få gånger till idag när studenterna går hela kurser där de förväntas använda CAT-verktyg.

En annan sorts gräns som skulle behöva luckras upp är den mot allmänheten. Både min egen och andras forskning har visat att översättare generellt sett känner sig ganska missförstådda av allmänheten, gemene man, vad man nu vill kalla det. Där skulle det behövas insatser för att sprida information om vad översättning är och kan vara. Jag är medveten om att detta redan görs på olika håll, men det behövs mer!

På vilket sätt menar du att yrket konsolideras? Vad ser du för tecken på det?

Jag tycker mig märka att det finns en allt större tilltro till översättarutbildningar som en väg in i översättaryrket. Det finns liksom ett sätt att bli facköversättare via utbildningen, även om det såklart fortfarande kräver aktiva insatser från studenterna själva. Det kunde jag till exempel se i min avhandling, framför allt för studenter som översätter från mindre språk vilket i praktiken innebär alla språk förutom engelska och kanske tyska. För facköversättning menar jag här, inom skönlitterär översättning är det fortfarande mycket mer flytande.

Samtidigt är det såklart oroväckande att både Uppsalas och Göteborgs översättarutbildningar är vilande.

Kan vi förvänta oss att sammanhållningen blir starkare eller är det bara så inom gruppen av översättare som tillhör SFÖ och som är professionaliserade och medvetna om yrket och dess förutsättningar? De finns många kollegor som ser att frilansare som jobbar med översättning som ett gigarbete kan pressa till sämre priser och villkor.

Sammanhållningen mellan översättare som är medlemmar i SFÖ är redan stark skulle jag säga, så utmaningen ligger nog snarare i att utöka denna sammanhållning till översättare som inte är – eventuellt ännu inte är – medlemmar och som kanske inte ser värdet i det av olika anledningar.

Hur ser arbetsmarknaden för professionella översättare ut om tre år?

Svårt. Jag har försökt formulera lite olika svar, men allt låter som utopier. Men såhär då: Om tre år tror jag att det är ganska liknande så som det ser ut idag, kanske med mer inslag av maskinöversättning och efterredigering. Jag hoppas att det då finns en större medvetenhet om översättarens kompetens och vad som krävs för att översättare ska kunna och vilja vara kvar i yrket.

Tack Elin!

Nyfiken på att läsa mer om vad Elin har skrivit? Besök hennes [webbsida](#) för att hitta hennes avhandling och flera vetenskapliga artiklar.

DIVERSIFIERING

Sprid risken och bredda dig

text NOELIA GARASIEVICH

Att erbjuda närliggande språktjänster

Nya möjligheter, nya intressen, arbetsmarknaden, nyfikenhet och personlighet är några anledningar till att översättare satsar på att bredda sitt tjänsteerbjudande; ett berikande, utvecklande och utmanande sätt att arbeta som frilansande språkarbetare.

Diversifiering kan innebära:

- Ett nytt arbetsspråk i sin språkkombination
- Ett nytt ämne (juridik, marknadsföring, medicin, etc.)
- Nya kompetenser (UX-copy, transkreation, kontakttolkning etc.)
- Icke-språktjänster (interkulturell kommunikation, kulturmedling, projektledning, voice-over etc.)

Bild: Unsplash

I SFÖ:s medlemsregister hittar vi översättare som erbjuder korrekturläsning och språkgranskning men också språktjänster som copywriting och samhällstolkning. Ibland prioriteras en viss språktjänst, andra har en tjänsteportfölj av varierande närliggande tjänster. I detta nummer lyfter vi fram översätta profiler som erbjuder flera språktjänster.

Varför diversifiering och *hur*?

En översättare kan välja att diversifiera sig som en strategi för att öka sin inkomst och planera för magrare perioder när efterfrågan för just ens språkkombination inte är så hög, p.g.a personlig och professionell utveckling eller som ett resultat av ens intressen, kunskaper och nyfikenhet.

Det vanligaste sättet är att ens karriär utvecklas organiskt och genom olika förfrågningar och arbetsmöjligheter får man chansen att fördjupa sig i vissa ämnen, som till exempel interkulturell kommunikation, eller gå en vidareutbildning inom kontakttolkning för att bli auktoriserad tolk.

Erfarenheter

Låt några av våra SFÖ-medlemmar berätta för dig om deras erfarenheter och hur deras karriär har utvecklats genom att erbjuda flera tjänster. Få inspiration och givande råd och tips för att hitta just ditt sätt att diversifiera ditt erbjudande!

På **e-versättaren** kommer redaktionen framöver att lägga upp artiklar om fler närliggande tjänster som projektledning på språkföretag, konferenstolkning, språkundervisning, voice-over, facilitering inom interkulturell kompetens och lokalisering.

Facklitterär och skönlitterär översättare

Ian Giles

Bild: privat

»Det jag arbetar med idag kanske inte blir det som jag arbetar med imorgon«

Vad blev du först; facklitterär eller skönlitterär översättare? Och hur kom du in på översättaryrket?

Jag blev egentligen både och. När jag pluggade skandinavistik vid Edinburghs universitet fick vi tillfälle att satsa på skandinavisk översättning av både fack- och skönlitterära texter tillsammans med vår lärare Kari Dickson, känd översättare till engelska av främst norsk litteratur, men också svenska (bland annat Roslund och Hellström). Där väcktes mitt intresse för översättning i allmänhet. Jag fortsatte direkt in på en masters i Translation Studies i Edinburgh och där blev det likadant – fokus på facktexter, men också handledning från Peter Graves (översättare av, bland andra, Peter Englund och Marit Kapla). När jag sedan började frilansa efter slutet på masterprogrammet 2012 (om jag inte gick med vinst efter tre månader tänkte jag söka en ”riktig” anställning i något annat yrke – men som tur var behövdes inte det) så var det givetvis facktexter jag startade med, men alltid i förhoppningen att jag också skulle få ägna mig åt skönlitterära uppdrag – och tack vare kollegor på universitet blev det flera tillfällen där jag fick ta mig an kreativa uppdrag. Det blev lite blandat sedan under åren – jag var doktorand i skandinavisk litteratur, och då var det faktiskt mycket lättare att arbeta med korta facktexter vid sidan om. Dock blev det även en del litterära uppdrag ibland.

Ian Giles

SFÖ-medlem sedan: 2013

Utbildning: Kandidatexamen i Scandinavian Studies (med inriktning på svenska) vid Edinburghs universitet, 2011. Masterexamen i Translation Studies vid Edinburghs universitet, 2012. Doktors-examen 2018 med en avhandling som undersökte rollen föröversatt skandinavisk litteratur i det brittiska samhället under åren 1917 till 2017.

Bakgrund: Frilansöversättare av svenska, norska och danska till engelska sedan 2010 – på heltid sedan 2018. Har översatt ca 25 böcker till engelska, inklusive Andreas Normans *En rasande eld* som blev kortlistad för bäst översatta deckare i UK 2015, och flera av Camilla Läckbergs romaner. Arbetar för tillfället på en översättning av Åsa Wikforss nyligen utgivna *Därför demokrati*.

Vad översätter du mest idag?

Man kan säga att det beror på. Omsättningsmässigt är det ca 50/50 mellan facktexter och skönlitteratur. Numera blir det fler skönlitterära texter. Jag översätter från norska och danska också, och det blir väldigt mycket arbete från de två språken till engelska i mitt facktextsarbete. När det gäller skönlitteratur översätter jag först och främst svenska. Jag föredrar spänningsromaner (inte så att det måste vara en deckare, bara att det ska vara litteratur som är spännande) och narrativ non-fiction. Både för att jag föredrar det som läsare och för att jag känner att jag har mest att erbjuda som översättare. Arbetsdagen kan variera ganska mycket. Ibland sitter jag med en massa mindre fackuppdrag, ibland behöver jag lägga ner mycket tid på längre skönlitterära texter. Under året kan det vara så att blir mera skönlitterärt arbete under sommaren och tidigt på hösten (inför bokmässorna i Göteborg och Frankfurt), medan jag som många andra sitter med diverse årsredovisningar under februari och mars. Men man kan konstatera att det jag arbetar med mest idag kanske inte blir det som jag arbetar med imorgon!

Vad tycker du är de största skillnaderna mellan facköversättning och skönlitterär översättning?

Ofta är det påfallande mycket som är detsamma. Kunder som vill betala mindre,

de som tror de redan kan engelska och inte behöver en översättare, texter som skulle behövt en runda till av redigering ... En sak som skiljer inriktningarna åt är att när en bra skönlitterär översättning får genomslag så kan det verkligen spela en stor roll för den svenska författaren. Men det är ju sant för facköversättning också. En stor skillnad är att skönlitterära projekt ofta tar mycket längre tid. Som facköversättare är det många projekt som går på en kvart, och inte ens de längsta texter kräver mer än en eller två månader. Böcker kan sträcka sig över månader och år.

Ersättning för översättning av skönlitteratur skiljer sig från ersättning av facklitteratur. Kan du berätta om skillnaderna?

Som facköversättare kan man ta betalt för allt från nästan ingenting till rätt mycket – det beror på kunden, översättarens kaxighet, andra marknadsvillkor, osv. Det är klart det är prispress och andra strömmar i branschen som påverkar, men i svensk-engelsk facköversättning kan man verkligen sikta högt om man är skicklig. Som du säger är det lite annorlunda när det gäller böcker. I Storbritannien har Translators Association (som är en del av Society of Authors) en så kallad observed rate som matchar en regelbunden undersökning bland skönlitterära översättare. För tillfället ligger detta på 95 pund per 1 000 ord. Man kan alltså förhandla fram allt möjligt med en förläggare, men budgeten ligger ofta runt denna siffra (alla språk, alla genrer). Det betalas ofta i förskott med royalties i efterhand, fast det blir sällan royalties eftersom det är sällsynt att översatta böcker blir storsäljare. Sedan är det ofta samma pris vare sig man sitter med en ny deckare (går ganska fort att översätta) eller en svåröversatt August-vinnare (tar evigheter). Det finns andra vägar till skönlitterär översättning från svenska – till exempel provöversättningar åt litterära agenter – där arvoderingen är lite annorlunda, men man måste kompromissa. Det finns trots allt begränsat med pengar i bokbranschen. Man blir inte rik på att översätta skönlitteratur – men om man kommer igång och känner sig trygg så är det inte nödvändigtvis särskilt dåligt heller.

»En stor skillnad är att skönlitterära projekt ofta tar mycket längre tid«

lans bästa tips för översättare som är nyfikna på att arbeta i förlagsvärlden:

Öva! All översättning är bra övning, och dina kunskaper som facköversättare kommer att hjälpa. Dock, om du känner dig nervös kan det löna sig att översätta litteratur för skojs skull att känna sig tryggare med uppdrag. Och det är bra övning, som sagt.

Räkna ut vad som behövs på din målspråksmarknad. Är det brist på scouter? Kom med tips på vilka böcker som är aktuella på din källspråksmarknad till aktörer i förlagsbranschen på ditt målspråk. Med dina översättningskunskaper har du mer att erbjuda i dessa sammanhang. Dina insatser ska vara riktade.

Kom ihåg att det är ett jobb. Ibland är det inte lika roligt som man väntat sig, ibland är det hur bra som helst. Sköt det som ett jobb – ett jobb man kanske inte älskar – men ett jobb trots allt.

Hur trivs du med att kombinera båda sorternas översättning?

Jag trivs bra. Det kan bli mycket arbete ibland, men jag gillar att det är blandat. Dessutom tror jag starkt på principen att man blir en bra översättare genom att översätta – dvs. att man lika väl kan sitta med årsredovisningar eller pressmeddelanden som skönlitteratur. Det kräver samma kunskaper och till slut är det samma resultat vi söker – att skapa en text som ger läsaren vad han eller hon behöver. Det är det som tilltalar mig med översättning rent allmänt.

Hur tror du att arbetsmarknaden ser ut för skönlitterära översättare i din språkkombination de kommande åren?

Svårt att säga. Översatt litteratur svarar för ca 4 % av bokmarknaden i Storbritannien och USA (alltså absurt lågt jämfört med Norden). Dock har översatta böcker nu blivit mera populära bland både förlag och läsare, och det hoppas jag fortsätter. Som exempel, 2001 utgavs 12 nya svenska böcker i engelsk översättning. På senare tid har antalet varit över 50 per år. Vi har sett samma tendens för norsk och dansk litteratur. Översättare från svenska till engelska har aldrig haft det bättre. Dock är boköversättning och utgivning ganska dyrt och det finns ingen garanti att det fortsätter på samma sätt. Vi kan lika väl återgå till 12 böcker om året. Jag är optimist inför de kommande åren, men tidigare prestation på marknaden säger inget om hur det blir i framtiden.

Vilka är dina karriärplaner och visioner för att utveckla din verksamhet?

Jag vill fortsätta med att översätta flera författare och böcker som intresserar mig och som är spännande. Skönlitterärt siktar jag (som så många andra översättare?) på att skaffa mig fler uppdrag som jag tycker om, med bättre villkor osv. Men sedan vill jag också fortsätta att arbeta tillsammans med svenska agenter som vill sälja svensk litteratur på export – det är en särskild gren av branschen. På facksidan kommer jag fortsätta som jag har gjort med att ”uppgradera” mina kunder – och på sikt vill jag allmänt dra ner på min arbetstid. Det som är fortsatt okänt för mig är vad Brexit kommer att innebära för oss som arbetar med tjänster.

Bild: Rawpixel

Medieöversättning

Jennifer Evans

Vilket var ditt första översättningsuppdrag relaterat till medieöversättning och undertextning?

Som nyinflyttad till Sverige i 20-årsåldern fick jag gå med i något som hette Jobbklubben på Arbetsförmedlingen. Där fick man lära sig att skriva cv och kontakta företag som man var intresserad av att jobba för. Jag hade ingen aning, men skickade på vinst och förlust ett brev till Sveriges Television, där jag tänkte att de kanske kunde ha nytta av en engelsktalande som typ bollplank eller korrläsare. Sedan fick jag ett sommarjobb på en översättningsbyrå och började på översättarbanan.

Flera månader senare ringer telefonen en eftermiddag och rösten presenterar sig som Maud Kampmann på SVT. ”Ja?” frågar jag helt oförstående. ”Är du fortfarande intresserad av att lära dig undertextning?” frågar hon, och jag började studsa upp och ner på sängen som ett barn medan jag höll rösten väldigt lugn och sade: ”Ja, det är jag.”

Det visade sig att SVT undertextade rätt mycket till engelska, till filmfestivaler och försäljning ute i världen. De första ”uppdragen” var rena utbildningsuppdrag, inget som skulle användas någonstans. Allra först var ett avsnitt av en ungdomsserie som hette *Ebba och Didrik*. Att jag fortfarande minns det! Året var 1993.

SVT hade en gedigen utbildning där man gick länge som aspirant och fick sitt arbete kollat av andra. Jag tror det var närmare tre år innan jag ansågs fullfjädrad versionerare (som är branschens ord för ”undertextare från svenska till utländska språk”). Men jag är oerhört tacksam för deras kvalitetstänkande och noggrannhet, det har gynnat mig otroligt mycket i karriären.

Några betydelsefulla tillfällen för hur din karriär utvecklats.

Oh, det var lite svårt. Att bli fullärd versionerare, som sagt, var en milstolpe. Nästa milstolpe var nog när jag startade eget 1996. Det var tack vare byrån jag jobbade på, som gav mig stöd – kanske

Bild: Björn Olofsson

»Jag började studsa upp och ner på sängen som ett barn«

Jennifer Evans

SFÖ-medlem sedan: 1996

Utbildning: Fil. kand. i franska, svenska för utländska studerande från Uppsala universitet, utbildning i undertextning från Sveriges Television.

Bakgrund: Som uppfostrad av vilda enhörningar på en avlägsen planet försjönk jag från tidig ålder i en värld av böcker för att lära mig förstå universum. Därav utkristalliserades en ohejdad vilja att försöka göra världen förståbar för andra. Med det målet i sikte släpper jag aldrig en trilsande ordalydelse från mitt krampaktiga språkgrepp förrän jag har lyckats pressa in den i det perfekta hemtama idiomet.

mest känslomässigt sådant – att våga starta eget. Från starten hade jag en kundlista på tre kunder: min tidigare byrå, SVT och Utbildningsradion, som förut hade anlitat mig via SVT. (På SVT var det vanligt att frilansundertexterna fick betalt som anställda, men när jag startade eget övergick jag till att fakturera dem som företagare istället.)

2006 fick SVT-frilansarna en kalldusch när tv-bolaget förlorade en stor del av sitt anslag och bestämde sig för att i stort sett göra sig av med översättaravdelningen. Ett rådigt gäng frilansare gick ihop och bildade en egen undertextningsbyrå, som fortsätter i samma kvalitetsanda som SVT etablerade. Jag gick inte med som delägare, men företaget har med åren blivit min största kund.

Sedan har jag fått flera direktkunder i filmvärlden, vilket är kul och lite annorlunda i och med att man måste lösa mycket av tekniken själv. Med ett undertextningsbolag är det kunden som ser till att man har rätt filmformat och begär önskat filformat, men med produktionsbolag är det jag som är experten på undertextningsfrågor.

Några höjdpunkter under din karriär?

Killinggängets film *Torsk på Tallinn* fick år 2000 pris för Best television comedy på San Francisco International Film Festival, bland annat tack vare min översättning.

Bland mina favoritsaker jag har undertextat: SVT-serien *Äkta människor* (två säsonger), den norska serien *Halvbroren* och alla Annika Bengtzon-filmer från 2012.

Arbetar du i nuläget mest med undertextning eller översättning? Har du någonsin upplevt att erbjuda extra tjänster har tagit fokus och tid från din kärnverksamhet?

Jag skulle säga att undertextning idag utgör runt 75 % av mitt arbete. Jag har haft den enorma turen att undertextningsmarknaden och facköversätt-

»Jag är ganska mycket en "go with the flow"-person och har hittills inte behövt tänka på hur jag kan få mera jobb«

ningsmarknaden liksom har balanserat ut varandra – när den ena går ner brukar den andra gå upp. Jag kan inte förklara det, men det har varit en fantastiskt bra kombination för mig.

Trivs du med ditt val av att satsa på medieöversättning?

Jag älskar undertextning! Klart man får tråkiga uppdrag ibland, men så många av uppdragen är hemskt roliga.

Vilka investeringar har du behövt göra och vilka nya program har du behövt köpa?

Professionella undertextningsprogram är väldigt dyra, vilket ju är en stor nackdel när man precis börjar i branschen. En del undertextningsbolag har egna onlineprogram som man kan börja med (vilket är både bra och dåligt; dessa byråers mål är ju att kunna anlita billig arbetskraft som inte har någon utbildning i undertextning, men å andra sidan kan den motiverade lära sig grunderna och sedan köpa ett program och hitta andra kunder).

Jag kan berätta för skojs skull att när video fortfarande var analogt jobbade man med en tv-apparat, en vhs-spelare och sin dator, och så såg man undertexterna på tv:n. Då hade man en mängd utrustning monterad i datorn med massor av AV-kablar som kopplades in i en stor fastmonterad adapter på datorns baksida för att allt skulle fungera. När jag startade eget hade jag en sådan uppsättning. Allt blev betydligt enklare när tv:n började bli digital, men i början var filmbolagen rädda för att översättarna skulle "sno" filmerna och visa dem för alla sina vänner (eller kanske sälja dem till filmbolagets konkurrenter?), så man hade en filmhårddisk som på något sätt var låst så att man inte kunde komma åt den inifrån Windows utan bara från den specifika mjukvaran. Idag får man ofta filmer i en lågupplöst variant, ofta med vattenmärke på så att det inte lockar till att visa filmerna för vännerna. Och så har vi sekretessavtal, förstås.

»När video fortfarande var analogt jobbade man med en tv-apparat, en vhs-spelare och sin dator«

Jennifers bästa tips för översättare som är nyfikna på att arbeta med undertextning

Det första är kanske att sätta sig med en van undertextare och få lite undervisning i grunderna, sedan att prova sig fram med utrustningen. Det finns några gratisprogram som inte riktigt når upp till proffskvalitet, men som kan vara bra att öva med. Det är en konst bara att få in allt man vill säga på de två korta raderna, och tidkodning tar lång tid att lära sig. Däremot lönar det sig att lära sig den konsten, det är då man kan ta uppdrag från direktkunder och tjäna bättre. Utan att kunna tidkoda är man tvungen att jobba åt byråer som tillhandahåller färdiga mallar och därmed pressar priserna rejält.

– Fackklubben Medietextarna har tagit fram riktlinjer för översättning enligt svensk standard, de finns på webbsidan. De ger mycket stöd i hur man ska tänka vid undertextning, och har man dem i ryggmärgen ser man direkt vilka fel som automatgenererade undertexter orsakar, utöver rena hörfel.

Hur tror du att arbetsmarknaden för undertextare ser ut, för engelsk- och svenskspråkiga översättare, de kommande åren?

Streamingtjänsterna gör all världens film mer tillgängliga och dessa måste undertextas på många språk. Och även sådant som reklamfilm och tutorials om olika produkter behöver undertextas för en alltmer internationell marknad.

Men den explosionsartade ökningen av videostreaming är ett tveeggat svärd. Det betyder också stor prispress från många håll. Redan innan hade man problemet att de billiga byråerna skickade filmerna till låglöneländer för att snabbt skapa engelska undertextmallar – ofta ganska undermåliga. Då får översättaren bara betalt för att översätta de färdiga mallarna till mycket lägre arvode. Därtill har man automatiseringen av undertextning, vilket fortfarande ger undermåliga resultat, men vi kommer att se att maskinöversättning + efterredigering av undertexter nog blir lika vanligt i branschen som MTPE är inom facköversättning, tyvärr. Många som jobbar i branschen idag ser ganska dystert på utvecklingen. Men därför spelar fackklubben Medietextarna (en del av Journalistförbundet) en stor roll.

Vilka karriärplaner och visioner har du för att utveckla din verksamhet?

Jag är ganska mycket en "go with the flow"-person och har hittills inte behövt tänka på hur jag kan få mera jobb, utan uppdragen har snarare hittat mig. Det är jag oerhört tacksam för.

Egenskaper som bäst beskriver en bra undertextare, enligt Jennifer Evans

- Bra hörförståelse är ett måste!
- Villighet att omformulera, komprimera och hitta lösningar för att säga så mycket som möjligt på kortast möjliga sätt.
- Förmåga att välja bort det minst viktiga ifall föregående punkt inte räcker till.
- Visst mått av petimäteri – tidkodning är rätt så pilligt.

Teknisk skribent

Katarina Eriksson

Bild: Pia Larsson

Tre snabba frågor till en översättare som jobbar som teknisk skribent på Semcon i Lund:

1 Vad gör en teknisk skribent?

En teknisk skribent skapar information som beskriver och förklarar tekniska produkter, system och processer för olika målgrupper. Handböcker, bruksanvisningar, online-hjälpfiler, utbildningsmaterial, instruktionsvideor och operatörsappar är exempel på teknikinformation. Som teknisk skribent skriver du ofta på engelska, även om det inte är ditt modersmål.

2 Vilka egenskaper har en översättare som gör att hen kan bli en bra teknisk skribent?

Översättaren har god språkkänsla, är skicklig på att formulera sig och kan målgruppsanpassa en text. Hen har öga för detaljer och är van vid att söka efter information. Dessutom har hen i allmänhet hög digital kompetens och låg tröskel för att lära sig nya program och verktyg. En teknisk översättare har även ämneskunskaper inom sina specialområden och är väl förtrogen med tekniskt språkbruk.

Katarina Eriksson

SFÖ-medlem sedan: 2015

Utbildning:

Facköversättarutbildning från Lunds universitet

Bakgrund: Jag jobbade som frilansöversättare i 9 år innan jag började på Semcon. Har varvat jobb som facköversättare, teknisk skribent och copywriter sedan 1998.

»Skaffa kunskaper om illustration, layout och bildbehandling, för en teknisk skribent jobbar med både text och bild«

3 Dina bästa tips för översättare som är nyfikna på att arbeta som teknisk skribent.

Ta reda på vad yrket innebär och hur du kan vässa din kompetens. Skaffa kunskaper om illustration, layout och bildbehandling, för en teknisk skribent jobbar med både text och bild. Läs på om dokumenthanteringssystem och ämnesbaserat skrivande (*topic-based authoring*). Kartlägg marknaden för teknikinformation i branscher du är intresserad av, håll utkik efter lediga tjänster eller kontakta företag som du vill samarbeta med. Om du har tid och möjlighet kan du gå en ettårig utbildning på Yrkeshögskolan och utbilda dig till teknikinformatör.

Transkribering

Gabriella Scalamonti

Bild: privat

Hur blev du intresserad av att lägga transkribering till dina tjänster?

Jag halkade in på den banan av en ren slump! En utländsk byråkund erbjöd ett ganska omfattande transkriberingsuppdrag där slutkunden var en forskare som hade spelat in gruppintervjuer inom ramen för sitt forskningsarbete. Jag tyckte det lät både spännande och intressant och tvekade därför inte en sekund på att ge mig in på "obruten mark". Slutkunden blev nöjd och det uppdraget ledde till fler!

På senare år har jag i allt högre utsträckning inriktat mig mot juridiska texter och det kom sig därför naturligt att börja transkribera telefonavlyssningar åt beställande myndigheter och/eller advokatbyråer. I sådana uppdrag är det egentligen en "direktöversättning av ljudfilen" som beställs och då får man pedagogiskt förklara för kunden att det bästa slutresultatet uppnås om man transkriberar ljudinnehållet *innan* man översätter det.

Kunden är oftast mån om att sluttexten troget återspeglar originalet (särskilt om det ingår i en förundersökning eller är bevismaterial i en rättegång) och är därför mer än villig att betala för båda tjänsterna, vilket är toppen – två jobb i ett! Är underlaget mycket omfattande görs oftast ett urval av det viktigaste som sägs i samtalet och kunden väljer då att beställa översättning enbart av den delen. Jag känner ett enormt ansvar när jag transkriberar och översätter viktigt bevismaterial och lyssnar därför igenom allt några gånger extra för att vara säker på att jag uppfattat allt rätt och att jag inte har hört fel på något ställe.

Den största utmaningen som kan inträffa vid transkribering är när

»Kunden är oftast mån om att sluttexten troget återspeglar originalet och är därför mer än villig att betala för båda tjänsterna«

Gabriella Scalamonti

SFÖ-medlem sedan: 2012

Utbildning: Fil. kand. i översättning och tolkning vid Triestes Universitet vid institutionen för översättning och tolkning. Därefter fristående kurser i översättning och juridik vid Stockholms universitet och Uppsala universitet.

Bakgrund: Började i branschen mer eller mindre direkt efter min utbildning. Under min tid i Italien hann jag även med att arbeta som utställningskurator åt en konstnär, samt som konferencier vid internationella tävlingar med radiostyrda bilar. Har även provat på att undervisa i italienska på en av Stockholms vuxenskolor som erbjuder kvällskurser.

personerna som spelas in använder sig av ett kodspråk eller en dialekt som man själv inte är bevandrad i. Om så är fallet måste man självfallet informera kunden som då kan skicka uppdraget vidare till någon kollega som är expert på just den dialekten, sociolekten eller idiolekten.

Fick du investera i någon specifik programvara, och vilka program används vid transkribering?

Jag känner till att det finns program som är utformade för att underlätta transkribering men i mitt fall var det aldrig något krav att använda sig av dem, utan kunderna var mest intresserade av så kallade tidangivelser, d.v.s. att varje "replik" skulle föregås av exakt minut i ljudfilen eller i videoklippets så att man lätt ska kunna hitta tillbaka till det stället om man vill höra eller se det igen. Det finns tyvärr inga standardiserade regler för hur transkribering ska gå till, utan ofta är det sunt förnuft som gäller och man får helt enkelt hitta en egen standard för att till exempel förmedla att personen som talar tvekat lite i sitt anförande eller gjort en konstpaus (jag brukar använda mig av tre punkter för att återge en konstpaus till exempel).

Vilka är kunderna som beställer transkribering?

Huvudparten av beställarna är advokater, åklagare eller andra yrkesprofiler med koppling till rättsväsendet i både Sverige och Italien eftersom jag översätter i båda riktningarna. Men det händer även att transkribering efterfrågas av andra myndigheter som inte har någon koppling till rättsväsendet där telefonavlyssning bland annat används för att utreda vårdnadsfrågor.

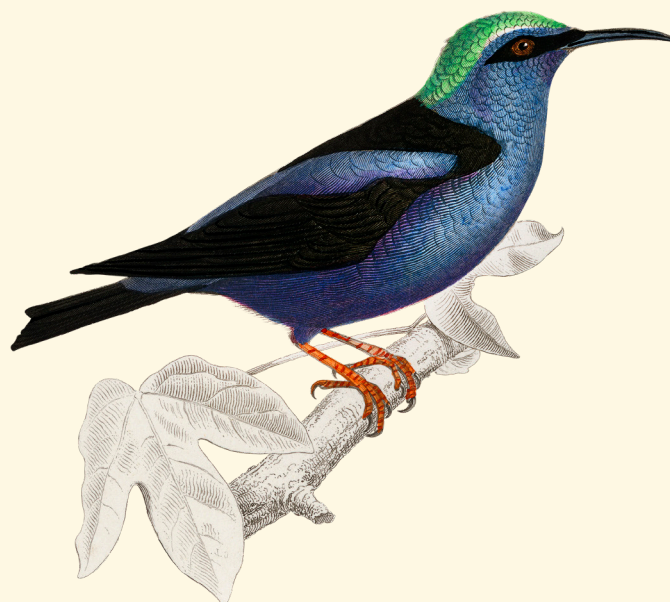

Bild: Charles Dessakubas D'Origny/Rawpixel

Kan du berätta något om hur ersättningssystemet ser ut, jämfört med översättning?

Man tar betalt per transkriberad minut (ljudminut) eller per transkriberad timme (ljudtimme). Många nybörjare begår ofta misstaget att ta för lite betalt i början eftersom man inledningsvis inte inser arbetsbördan.

Mitt råd till nybörjare är därför att du sätter dig ner och transkriberar exempelvis 10 minuter av ett radioprogram som du tycker om. Du kommer snabbt att inse hur mycket som hinner sägas på så kort tid! Med det som underlag kan du sedan bestämma dig för hur mycket du vill ta betalt per transkriberad minut/timme.

Om du med säkerhet redan vet att transkribering kommer att leda vidare till en bearbetning i form av en översättning kan du med fördel välja att lägga dig i ett lägre prisskikt när transkriberingen debiteras i steg ett, för att sedan lägga till några extra ören eller kronor på ditt ord- eller timpris när du översätter vad du själv transkriberat i steg två. På så sätt kan du ta betalt för det extra besvär som transkriberingen kanske inneburit för dig, utan att verka för dyr!

Hur trivs du som transkriberare?

Toppenbra! Jag älskar utmaningen att förstå vad som sägs, vilket ibland kan vara svårt eftersom sammanhanget inte alltid framgår i talad text och man byter samtalsämne väldigt fort. Många gånger kan det kännas som att gå in i ett rollspel och jag skulle säga att intuitionen är mitt bästa verktyg för att sätta mig in i talarens

»Även om jag älskar översättning kan det vara skönt med omväxlande arbetsuppgifter till och från«

Vilka speciella färdigheter är särskilt viktiga hos en bra transkriberare?

- Intuition
- Envishet
- God hörsel
- Utmärkta kunskaper i det talade språket. Att behärska ovanliga dialekter är ett stort plus!

situation och förstå hens intentioner och avsikter, vilket i slutändan leder till att jag kan göra båda samtalsparterna rättvisa på ett objektivt sätt. Jag varvar gärna transkribering med översättning så att hjärnans "översättningscentra" får vila och andra delar av hjärnan kan aktiveras istället. Även om jag älskar översättning kan det vara skönt med omväxlande arbetsuppgifter till och från. Diversifieringen har påverkat min karriär positivt eftersom jag tack vare den kan erbjuda fler tjänster till samma kund och därmed har en konkurrensfördel.

Vilka är dina karriärplaner och visioner för att utveckla din verksamhet?

Jag har faktiskt ganska nyligen fått in en förfrågan där jag blivit ombedd att översätta en podd! Det är något jag aldrig gjort tidigare och det ska bli fantastiskt roligt! Det slår mig i skrivande stund att just poddar är en växande internationell marknad. Ofta behandlas mycket "smala" ämnesområden som är av intresse för en specifik målgrupp som även kan finnas i utlandet. Jag ser därför en stor potential i podd-branschen och en ljus framtid för transkriberare i övrigt!

Givet att plattformar som encrochat, snapchat, whatsapp, messenger o.s.v. blir allt vanligare tror jag även att myndigheters efterfrågan på transkribering kommer att vara fortsatt hög även i framtiden. Så att om du som läser är expert på ett ovanligt språk eller en ovanlig dialekt tycker jag att du även ska marknadsföra dig som transkriberare – rättsväsendet kanske behöver just dig och dina tjänster!

Kontakttolkning

Nadja Chekhov

Bild: Gizela Weltzin Thunberg

Vad blev du först; översättare eller tolk?

Översättare. Medan jag studerade på Stockholms universitet i början av 1970-talet arbetade jag på jugoslaviska handelskammarens representationskontor här i Stockholm. I samma lokal satt Nordenkorrespondenten för den jugoslaviska nyhetsbyrån Tanjug. Han behövde hjälp med att översätta artiklar från dagspressen och det var så jag blev översättare. Från början ville jag utbilda mig till FN-tolk på tolkskolan i Genève, men min far dog plötsligt och på den tiden kunde man inte få studielån för att studera utomlands så det blev studier i slaviska språk på universitet här i Stockholm istället.

Efter handelskammaren började jag arbeta på ett jugoslaviskt bolag här, Jugoskandia AB. Tack vare det anlätades jag ofta som översättare, men framför allt som tolk, av den jugoslaviska ambassaden när det kom delegationer från Jugoslavien på officiella besök till Sverige.

1980–1992 bodde jag i Belgrad och arbetade för Atlas Copco på deras kontor i Belgrad. Företaget hade ett joint venture, en kompressorfabrik, i Serbien och jag översatte och tolkade under hela den tiden.

Jag återvände till Sverige när Balkan-kriget bröt ut 1992 och arbetade som frilansande översättare på Invandrarverkets språksektion i Stockholm i flera år, därefter som inhouse-översättare på Semantix i ett antal år. Numera arbetar jag i huvudsak med översättning och jag trivs med att kombinera tolkning och översättning.

Nadja Chekhov

SFÖ-medlem sedan: 1997 (tror jag!)

Utbildning: Fil. kand. i slaviska språk (ryska och serbokroatiska) vid Stockholms universitet 1994. 10-poängskurser vid TÖI i juridik och ekonomi.

»På många sätt har jag haft många intressanta uppdrag, bland annat som rättstolk, men vilka det var kan jag inte gå in på av sekretesskäl«

Egenskaper som bäst beskriver en bra kontakttolk enligt Nadja

- Ha simultantolkningsförmåga
- Vara strikt professionell i sin roll som tolk
- Vara uthållig.

På vilka sätt har din diversifiering påverkat din karriär?

På så sätt att jag har haft många intressanta uppdrag, bland annat som rättstolk, men vilka det var kan jag inte gå in på av sekretesskäl.

Några kritiska tillfällen som varit av betydelse för hur din karriär som samhällstolk utvecklats?

Balkankriget i början av 1990-talet hade avgörande betydelse för min karriär som tolk, men även som översättare. Jag blev auktoriserad tolk 1997 mellan bosniska, kroatiska, serbiska och svenska och samma år blev jag också auktoriserad rättstolk. Först 2002 blev jag auktoriserad translator från bosniska, kroatiska, serbiska till svenska.

Kan du berätta lite om hur ersättningssystemet för tolkar ser ut jämfört med översättning?

Jag tolkar endast inom rättsväsendet (domstolar, åklagarmyndigheter, polisen samt för advokater). Därför kan jag bara redogöra för ersättningssystemet för auktoriserade rättstolkar. Domstolsverket utfärdar varje år en tolktaxa för tolkning inom rättsväsendet. Taxan är uppdelad i fyra kategorier av tolkar: I–IV där IV är den högsta arvodesnivån som gäller auktoriserade rättstolkar, III auktoriserade tolkar, II utbildade tolkar som registrerats i Kammarkollegiets register över utbildade tolkar och I övriga tolkar. Taxan är uppdelad i två tabeller: Tabell 1 för tolkning

**»Det behövs många fler auktoriserade tolkar
och rättstolkar för att rättssäkerheten ska kunna
tillgodoses«**

vid domstol (den högsta taxan) och Tabell 2 för tolkning vid polis-, åklagar och kronofogdemyndighet. Denna taxa gäller även tolkning hos advokater. Taxan justeras uppåt varje år och är man rättstolk så tjänar man riktigt bra på t.ex. en heldagsförhandling i domstol.

Övrig samhällstolkning upphandlas i offentliga upphandlingar som Statens inköpscentral på Kammarkollegiet ansvarar för.

Hur tror du att arbetsmarknaden för samhällstolkar ser ut de kommande åren?

Det behövs många fler auktoriserade tolkar och rättstolkar för att rättssäkerheten ska kunna tillgodoses.

Vilka karriärplaner och visioner har du för att utveckla din verksamhet?

Inga särskilda planer. Jag har arbetat med tolkning och översättning så länge att jag är väl etablerad på marknaden och ser inte något direkt behov av att utveckla min verksamhet på något sätt. Jag är nöjd med det jag har.

Om grundutbildningen för kontakttolkar:

Efter avslutad **grundutbildning** erhåller studenten ett utbildningsbevis och kan registrera sig i Kammarkollegiets tolkregister över utbildade tolkar. Vid Tolk- och översättarinstitutet finns **en kurs i tolkning i offentlig sektor** för vissa språk.

Om auktorisationer:

Man kan bli **auktoriserad tolk** och vidare ha speciell kompetens som **rättstolk** och/eller **sjukvårdstolk**. Auktorisationsprovet är ett yrkesprov som görs vid Kammarkollegiet.

Bild: Rawpixel

Copywriting och transkreation

text MARIA LINDBERG HOWARD

Redan som tonåring visste jag att jag ville skriva. Efter gymnasiet funderade jag på en journalistutbildning men i så fall hade jag velat studera utomlands. I samma veva erbjöds jag att prova på att arbeta som copywriter på en reklambyrå och tyckte det var roligt. Mitt allra första copyuppdrag hösten 1982 var för hud- och veterinärsalvan Helosan. Jag sökte till RMI-Berghs och gick en tvåårig diplomutbildning till copywriter och informatör 1982–1984. Jag har sedan dess fortsatt att vidareutbilda mig inom marknadsföring och kommunikation. Då jag ofta även skriver redaktionella texter valde jag 2015–2016 att gå en diplomutbildning till journalist på Poppius med tillhörande kurser i research och reportage.

Genom åren har jag arbetat med en mängd olika branscher, framför allt inom B2B. Har inte specialiserat mig inom någon bransch då jag alltid velat behålla utifrånperspektivet. Företag med komplexa produkter och tjänster är de som är i störst behov av hjälp med såväl kommersiella som redaktionella texter (även om de inte alltid inser det själva). Deras kunder hör också till de mest kunniga köparna vilket

Maria Lindberg

Howard

SFÖ-medlem sedan: 1997

Utbildning: RMI-Berghs, Poppius och VATIs Common Ground samt 30 år av vidareutbildning inom kommunikation.

Bakgrund: Född och uppvuxen i Stockholm. Yrkesutbildad copywriter och journalist som sedan 1990 driver eget inom kommunikation och folkbildning. Vid sidan av skrivandet arbetar jag även som stadsguide i Stockholms olika innerstadsdelar och håller stadsvandringar med fokus på vardagsliv, arbetsliv och nöjesliv.

»Vid sidan om skrivandet arbetar jag även som stadsguide«

ställer ytterligare krav på att texten når fram och kan kommunicera med läsaren.

Jag är i första hand copywriter och journalist och ägnar mer än 90 % av arbetstiden åt research och intervjuer samt åt att skriva och redigera texter. När jag gör översättningar handlar det främst om transkreation där jag utgår från de avsedda läsarna och deras förkunskaper. Jag samarbetar ofta med min engelsktalande kollega där vi diskuterar källtextens innehåll och upplägg för att den översatta textversionen ska fungera på sitt nya språk. Att skriva egna texter är roligt. Men det är också roligt att skapa nya texter genom översättning och redigering.

Till höjdpunkterna hör alla de uppdrag där jag har haft ett nära samarbete både med branschkollegor och med kunden – då är jobbet som roligast! Kommunikation är ett brett och föränderligt yrkesområde så under hela mitt yrkesliv har jag fortsatt att vidareutveckla mina kunskaper.

Jag vidareutbildar mig just nu inom Agenda 2030 och hållbar utveckling vilket jag kommer att ägna mer av min tid åt framöver i kombination med mina skribenttjänster inom kommunikation.

COPYWRITER: Nyfiken, analytisk, allmänbildad och omätligt vetgirig. Den kreativa sidan gör att man vill och vågar tänka fritt och nytt och alltid ser saker utifrån olika perspektiv och uppskattar idéarbete tillsammans med andra kreatörer. Som skribent är man genuint intresserad av människor och hur de tänker, känner och agerar i olika situationer. Själva skrivandet kräver talang för språk och textens inneboende rytm samt tålamod att fortsätta vrida på ord, formuleringar och meningar tills texten landar. Och hela tiden måste man vara ödmjuk inför arbetsuppgiften!

ÖNSKEMÅL: De flesta översättare har i grunden en yrkesutbildning och/eller arbetslivserfarenhet inom en viss bransch som de sedan ägnar sig åt som översättare. Transkreation av marknadsföringstexter är inget man gör "vid sidan om" andra typer av översättningsuppdrag. Min önskan är en större respekt för att copywriting är ett yrke som kräver kreativ förmåga, kunskaper inom kommunikation, erfarenhet av marknadsföring och försäljning samt en djupare förståelse för varumärken och målgrupper och för näringslivet i stort.

TIPS: Copywriting är ett yrke under ständig utveckling och jobbet i sig är en livslång utbildning där man aldrig blir "färdig". Idag finns ett brett utbud av kurser och utbildningar inom kommunikation och kreativt skrivande. Det är roliga ämnen att studera!

Content writer

text ELISABETH SOMMAR

Bild: Ann-Charlotte Fägerlind

Möjligheten att skriva innehåll dök faktiskt upp av en slump. Man skulle nog kunna säga att det smög sig på mig. Det började med att vissa kunder ville ha delar av texter översatta och de ville att texterna skulle anpassas efter deras kunder, så mitt uppdrag blev lite mer transkreation. Andra kunder kom till mig med dåligt maskinöversatta manualer som de behövde hjälp att efterredigera till god svenska. Alla som fått en sådan text framför sig vet ju att den sortens översättning kan vara lite som "viskleken" – man har hela tiden känslan av att detta kan bli hur tokigt som helst.

Jag minns särskilt en kund på en bilfirma som hade köpt in något slags testutrustning och det var väldigt tydligt att manualen inte översatts av en professionell översättare. Givetvis förstod jag mindre än ingenting och hade tusen frågor. Då kontaktade jag kunden och sa att vi måste prata om den här manualen och hur den här produkten egentligen ska användas. Kunden och jag satte oss ner och när jag berättade vad som stod i den engelska texten så kunde han bara konstatera att det skilde en hel del mellan manualen och verkligheten. Då kom kunden och jag överens om att det kanske är lika bra att de berättar för mig hur den där grejen fungerar och så skriver jag en ny instruktion. Det blev bra och kunden blev nöjd, vilket gjorde att jag skrev en liten broschyr åt dem något senare och därefter en text till deras hemsida. Och på den vägen är det.

Det var efter detta som jag började gå lite olika kurser, bland annat två via SFÖ:s utbildningsgrupp och ett par digitala. Så fort jag har möjlighet går jag gärna på frukostseminarium typ dem som Språkkonsulterna har för att få lite tips – man plockar alltid upp något nytt och erfarenhetsutbyte med andra deltagare är guld värt.

Elisabeth Sommar

SFÖ-medlem sedan: Jag tror att jag varit medlem sedan 2011, men minns pinsamt nog inte riktigt när jag ansökte om medlemskap ...

Utbildning: Brokig bakgrund med olika kurser på Göteborgs universitet, men för att utbilda mig till översättare skaffade jag mig en kandidatexamen i engelska från Högskolan Väst, en kandidatexamen i tyska och en masterexamen i översättningsvetenskap från Göteborgs universitet. Efter det har jag gått fristående kurser i danska för att också kunna översätta därifrån.

»Ibland känns gränsen mellan copywriting och content writing härfin«

Mina uppdrag som content writer handlar om ren skrivarehjälp. Jag jobbar inte som digital kommunikator, den som planerar och sätter upp strategier för ett företags digitala kommunikation, eller som copywriter, de skriver lite mer säljande, mer kärnfullt kan man kanske säga och lite med mer call to action än vad jag gör. De texter jag skriver ska ha större fokus på relationsbyggande och det är någon annan på en kommunikationsbyrå eller liknande som lagt själva varumärkesstrategin och tagit fram sökord åt mig. Fast ibland känns gränsen mellan copywriting och content writing härfin.

Uppdragen jag får som rör innehållsskapande är uteslutande för produkter inom sport- och fritidsbranschen. Ofta samarbetar jag med andra företag och då kan det handla om att skapa innehåll för webbshoppar, alltså beskrivningar av produkterna som säljs där.

Att skriva innehåll är en utmaning på ett annat sätt än vad jobbet som översättare är. Först och främst måste man vara kreativ i sitt skrivande, det finns ingen annan text att förhålla sig till. Till viss del är man styrd av sökord, sökordsfrekvens, ordantal m.m. för att texterna ska vara mätbara samtidigt som de måste vara begripliga för läsaren. Man får inte glömma att det är en människa som ska läsa texten, och på så sätt är det lite friare att skriva content än att översätta. Såklart kan det vara en utmaning att skriva motiverande och inspirerande om saker man inte vet så mycket om. Det bästa är om kunden själv är engagerad i projektet och är beredd att svara på frågor och ge feedback.

På det stora hela trivs jag jättebra med att kunna kombinera översättning med content writing. Det enda som jag tycker är svårt är när jag är i perioder med många översättningsarbeten som är mer

»Jag har jobbat inom träindustrin och möbelbranschen, men även som cirkelledare, kallskänka, servitris, städerska, växelreceptionist och advokatsekreterare«

termtäta, tekniska och lite mer ”styrda” rent språkligt, då är det oerhört svårt att ställa om huvudet och att ”frigöra hjärnan” och påbörja en kreativ process. Men det går inte att vänta på inspiration utan det är bara att skriva, skriva, skriva och sedan redigera, redigera och redigera ännu mer.

Under mina år som facköversättare så finns det inte en specifik sak för mig som jag ser som en extra karriärskjuts, utan det har varit många saker som följt med och följer med hela tiden. Det jag alltid har värdesatt är nya kunder, stora som små, liksom nya samarbeten i alla dess former. Jag tycker det är otroligt roligt att hitta nya ingångar och knyta nya kontakter – både med potentiella kunder och med andra översättare. Alla dessa nya samarbeten är för mig en framgång: kan jag hjälpa mina kunder till bra översättningar och kollegor till fler uppdrag så känner jag att jag också lyckas. Även om det inte är jag som gör jobbet, upplever kunden ändå att den får hjälp och det genererar fler uppdrag och då också till mig. Så höjdpunkter för mig är inte bara när jag själv ”landar en stor kund” utan också när jag kan hjälpa andra till fler uppdrag. Min filosofi är att hjälpsamhet, generositet och positivitet genererar mer, och med tanke på de fina referenser som jag får från mina kollegor så känns det som att det fungerar och leder min karriär i den riktning jag trivs med.

Just nu planerar jag 2022 och tittar på lite olika kurser, gärna någon mer skrivkurs,

Elisabeths bästa tips för översättare som vill arbeta med innehållsskapande

- Delta i frukostseminarier, digitala kurser och föreläsningar till att börja med. Vill man satsa mer finns det gott om fysiska skrivarkurser och lite längre utbildningar, både på deltid och på heltid.
- Nätverka mycket. Ta chansen att synas och gör andra företag uppmärksamma på att ditt företag finns och vilka tjänster ditt företag erbjuder.
- Läs mycket själv och reflektera över innehållet i marknadsföringstexter. När du sedan skriver, aktivera kunden eller be en kollega om feedback så att det känns som att texten är på rätt väg och att kunden gillar den. De känner ju sin marknad och sina kunder.

»Min filosofi är att hjälpsamhet, generositet och positivitet genererar mer«

men jag funderar också på någon praktisk kurs, varför inte ett hantverk? Textil, sömnad och tävlingsskytte är något som jag funderar på att lära mig mer om för det är områden jag ofta får texter inom.

Fortbildning är viktigt för mig, man vet aldrig när man får användning för något man lärt sig, men samtidigt tror jag att jag måste bli bättre på att våga kliva rakt ut ibland. Lita på att den kunskap jag har räcker långt. Kanske är detta med både hängslen och livrem lite typiskt för oss översättare, ibland kan just detta med att känna sig trygg i sin yrkeskunskap vara en ordentlig utmaning. Ju mer man kan om något, desto mer inser man att det finns att lära ...

Detta är något jag jobbar med hela tiden för att utveckla mitt företagande. På en inspirationsföreläsning för flera år sedan hörde jag något som blivit lite av ett motto för mig. Föreläsaren pratade om sin karriär och berättade: ”[...] jag sa till min fru att jag nog skulle behöva gå en kurs till så att jag verkligen kommer att kunna detta. Min fru svarade mig att ’du behöver inte fler kurser, du behöver en psykolog så att du börjar tro på dig själv och det du redan kan.’” Det ligger en del i det där. Uppdrag i sig kan ju vara ett sätt att lära sig nya ämnesområden och dessa uppdrag kan också fungera som referens för framtida kunder. Man får en erfarenhet, något att peka på, vilket ofta efterfrågas av nya kunder.

Elisabeths bakgrund: Jag gick humanistisk linje på gymnasiet och pluggade latin, ryska, franska och svenskt teckenspråk både under och efter gymnasiet. För mig var det svårt att bestämma vad jag skulle bli när jag blev stor. Jag har alltid jobbat mycket, ofta haft ett extrajobb vid sidan av en fast anställning, vilket gjort att jag jobbat 14 år inom träindustrin och möbelbranschen, men även provat på att jobba som cirkelledare, kallskänka, servitris, städerska, växelreceptionist och advokatsekreterare. Detta har ju visat sig hjälpa mig mycket i min kontakt med kunder och det har lärt mig fler branschspråk och faktiskt även att kodväxla. Det låter kanske larvigt och som något man bara sysslar med när man har en helt annan bakgrund, men faktum är att akademiker kan skrämja bort en del kunder – vissa vågade knappt mejla mig i början ifall att jag skulle se att de kanske inte kunde stava eller hade svårt att uttrycka sig i skrift.

Planned Happenstance

Ta vara på
dina chanser

text NATALIA WALAWENDER

Att inte ha en supertydlig specialisering utan flera olika, att växla mellan olika tjänster, att hoppa på projekt som kanske inte handlar om ren facköversättning – är det att vara spretig, oprofessionell och obeslutsam? Eller finns det kanske en mening med att eftersträva förändring, följa magkänslan och utvecklas inom det som berikar oss på både ett personligt och affärsmässigt plan?

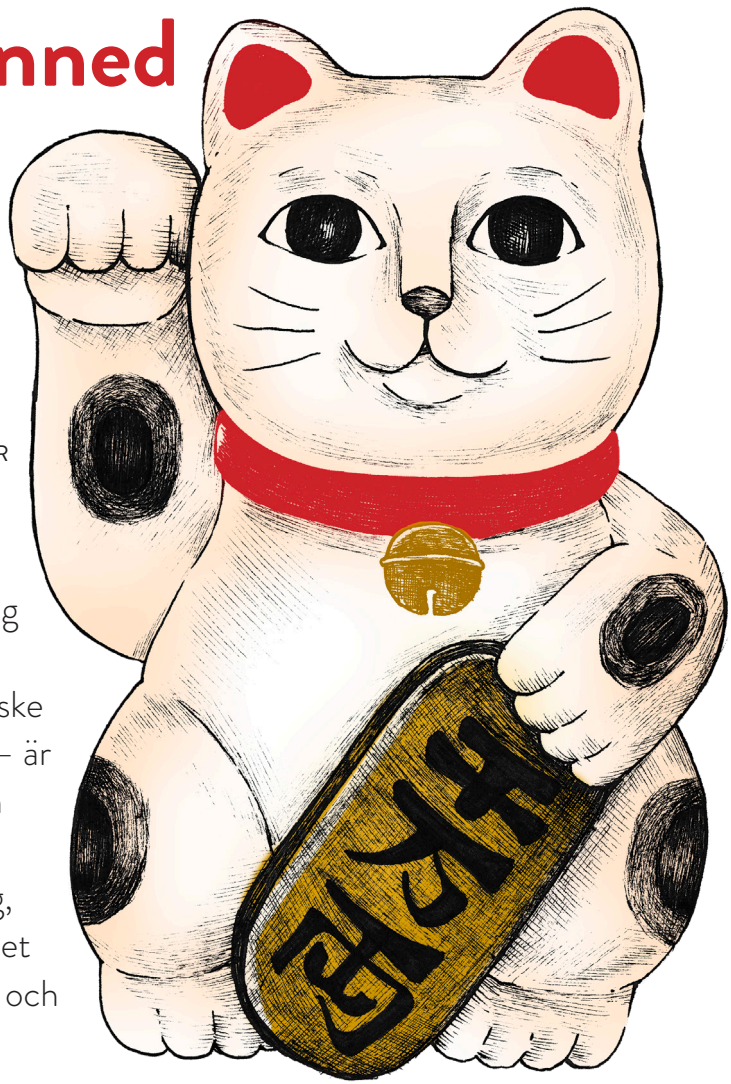

Bild: Rawpixel

I nom karriärutveckling talar man om *Planned Happenstance*-teorin som bygger på idén att man aktivt ska söka efter lägen som ger en möjlighet att växa, lära sig nya ting och skapa en bättre livsmiljö. Det ska inte förväxlas med att låta slumpen avgöra ens karriärval, utan fokus ligger på att vara öppen för nya möjligheter. Man kan säga att man på sätt och vis planerar in slumpen i sitt (yrkes-)liv för att nå mål som annars hade varit svåra att uppnå. En ”planerad slump” ska ge större möjligheter att hamna i gynnsamma situationer och styra dit man vill.

För att dra nytta av *Planned Happenstance* krävs följande fem färdigheter:

- **NYFIKENHET** – att vilja utforska nya möjligheter för att lära sig saker
- **FRAMHÄRDANDE** – att fortsätta framåt, fast det kan vara kämpigt
- **FLEXIBILITET** – att förändra attityder och förhållningssätt
- **OPTIMISM** – att betrakta nya omständigheter som möjligheter och uppnåeliga
- **RISKTAGANDE** – att handla trots man inte känner till utfallet.

(fritt citerat efter Krumboltz, Lovén m.fl.).

Visst känns det här igen från livet som frilansande översättare?

Teorin presenterades i en vetenskaplig artikel från 1999 (se lästips nedan) som följdes upp med boken *Luck Is No Accident. Making the Most of Happenstance in Your Life and Career* av John D. Krumboltz och Al S. Levin, två professorer vid Stanford University respektive California State University. Boken illustrerar teorin med många exempel tagna ur verkligheten och ger handfasta tips och råd. Där kan man bl.a. läsa om personer som gått en fortbildningskurs, blivit erbjudna praktikplats och så småningom fast anställning inom drömbranschen, personer som mött företagets vd i hissen och fått gehör för sin innovativa idé, personer som vågat höra av sig till en drömkund och fått napp etc.

Trots att *Luck Is No Accident* är skriven av två amerikaner och till stor del förankrad i förhållandena i USA kan den vara inspirerande att läsa för att få nya perspektiv på sin yrkessituation och dess fortsatta utveckling. Många av råden i boken kan tillämpas generellt, t.ex. att det är ganska meningslöst att läsa sig vid en särskild bana när både man själv och omvärlden är i konstant förändring. Det är ganska uppfriskande att se hur författarna slår hål på de

DIVERSIFIERING OCH PERSONLIG UTVECKLING

vanliga karriärmyterna, som att man ska välja sitt framtida yrke så tidigt som möjligt, hålla sig till en utstakad väg och inte låta sig avledas av oplanerade händelser etc. Istället presenteras en handfull tvärtom-principer:

- *Make the most of unplanned events.*
- *Always keep your options open.*
- *Wake up – before your “dream” comes true.*
- *Try it – even without knowing the outcome.*
- *Go ahead and make mistakes.*
- *Take action to create your own luck.*
- *Go for the job – then learn the skills.*
- *Enjoy yourself – the good life is a balanced life.*
- *Overcome self-sabotage.*
- *Remember that luck is no accident.*

(Luck Is No Accident, sid. 22)

Jag upptäckte *Planned Happenstance* tack vare Svante Lovéns kandidat- respektive masteruppsats som båda handlar om karriärteorier (se lästips nedan). Jag kom in på området vägledning och karriärutveckling under researchen inför detta nummer av *Facköversättaren* som ju handlar om diversifiering och möjliga karriärvägar för översättare. I den första uppsatsen analyserar Svante ett fyrtiotal intervjuer med människor som berättar sina karriärhistorier. Baserat på analysen presenterar han fem idealtyper som motsvarar olika klienter i yrkesvägledningssituationer:

- 1) Diversearbetaren
- 2) Den fullt nöjda
- 3) Lagommänniskan
- 4) Den rastlöse
- 5) Den rastlöse planeraren.

Diversearbetaren kännetecknas av en kortare, eller ofullständig utbildning som har lett till att individen inte har kunnat välja yrkesroll fritt. Diversearbetaren kan också ha förhindrats i sitt yrkesrollsväl av andra omständigheter som exempelvis personliga skäl, yttre händelser m.m.

Den fullt nöjda har en utbildning som har lett till en tillfredsställande yrkesroll. Detta kan vara ett resultat av att individen tidigt fann sin inriktning, eller att individen jobbade ett kort tag för att sedan hitta sin inriktning och därefter satsade fullt ut på denna. Den fullt nöjda kan också vara en entreprenör som jobbat upp sin egen verksamhet och trivs med att leda denna.

Lagommänniskan kännetecknas av att denne inte upplever full tillfredsställelse i sin yrkesroll, men saknar egentliga möjligheter att påverka den i en önskvärd riktning. Detta försöker lagommänniskan väga upp genom att skapa tillfredsställelse och självbild i andra roller, t.ex. familjerollen eller fritidsrollen. Lagommänniskan har en kortare utbildning och har jobbat länge på samma ställe, eller i samma bransch.

Den rastlöse kännetecknas av att sällan stanna länge på en arbetsplats eller i samma bransch. Ett återkommande beteende är att den rastlöse söker nya arbetsuppgifter eller ny arbetsplats så fort hen känner viss aversion mot sin nuvarande sysselsättning. Den rastlöse går inte via utbildning för att erhålla nya arbetsuppgifter och yrken, utan byter inriktning utan detta.

Den rastlöse planeraren kännetecknas av i grunden samma beteende som den rastlöse, med den skillnaden att den rastlöse planeraren sonderar terrängen före bytet, och om utbildning krävs, skaffar sig denna. Den rastlöse planeraren har en varierande utbildning och har ofta en givande yrkesroll. Den rastlöse planeraren är dock inte det minsta främmande för ett nytt yrkesbyte om det skulle krävas. Men medan den rastlöse byter yrke på vinst och förlust, är den rastlöse planerarens byte resultatet av ett genomtänkt avvägande – helt i enlighet med *Planned Happenstance*-teorin. (Fritt citerat efter Lovén 2008, sid. 22–34.)

Känner du igen dig i någon av rollerna? Kom ihåg att det inte finns några rätt eller fel här och att man kan röra sig mellan olika idealtyper över tid. Det intressanta är vilka bitar av karriärteorier man kan plocka och utnyttja som frilansare för att känna att man roas av och utvecklas i sitt yrke. Kan man vara en ”rastlös planerande” översättare? Som kanske går en kurs i copywriting för att utveckla sitt språkbruk och även börjar ta skribentuppdrag? Eller odlar en hobby på fritiden, går på en mässa och hittar nya kunder inom området? Eller tröttnar på det ensamma arbetet och börjar undervisa och dela med sig av sin kunskap och erfarenhet till andra?

Av de olika principerna i *Luck Is No Accident* finner jag denna särskilt applicerbar för frilanslivet: ”*Take action to create your own luck*”. Alla önskar vi väl att arbetet ska flyta på, kännas meningsfullt och gå fint att balansera med privatlivet. Det är bra att drömma och önska saker, men turen har en tendens att komma till den som gör något för att hjälpa den på traven. Om vi behåller ett öppet sinne kan vi se förändringar som möjligheter och inte störningsmoment. Om vi planerar konstruktiva aktiviteter kan vi med små steg utvecklas i rätt riktning och skapa tillfällen för turen att slå in. Planera dina lyckliga sammanträffanden och engagera dig i saker som känns rätt, ger glädje och är utvecklande!

Svante Lovén har en examen i datakunskap i botten, men har även tagit en masterexamen i karriärutveckling och vägledning. Han arbetar som Major Incident Lead på Sony Electronics där han trivs bra och har nytta av vägledningsteorierna i samspelet med chefer och kollegor.

Självkännedom ger förutsättningar för personlig utveckling

Vi pratar *Planned Happenstance* och karriärteorier med Svante Lovén

text NATALIA WALAWENDER

Innan vi går in på teorierna så måste jag fråga om ditt jobb. Du är alltså Major Incident Lead, vad innebär det?

Det är en funktion som finns på multinationella företag och som åtgärdar IT-problem av mer omfattande slag. Om det är något som utgör ett hot för verksamheten måste vi ingripa och reda ut problemet. Helst ska hotet vara undanröjt på under fyra timmar, dessutom ska det dokumenteras på rätt sätt så att vi kan följa upp och dra lärdomar. Jag äger och leder den här processen.

Tack för förklaringen. Vad betyder *Planned Happenstance* (PH) för dig?

Det är ett sätt att få en helhetsbild över sin karriärsituation så att man inte bara tänker att "det löser sig nog", utan maximerar sina chanser och utfallet för sin ekonomi, sitt liv och sin familj. Det finns ett värde i att ta chanserna som dyker upp, för resultatet kan bli väldigt bra. Men det motsatta kan också hända så man ska inte få hybris och hoppa på allt. Det handlar om personlig mognad. En viktig del av *Planned Happenstance* är att tacka ja till de utmaningar där man har högst sannolikhet att få feedback i en positiv kontext. Utmaningen är alltså viktig, men den faller platt om man inte lyckas med den.

Ser du några kopplingar mellan PH och frilansande yrken?

Ja, det finns självklart tillämpning för det. *Planned Happenstance* bygger mycket på självinsikt, att man inte väljer något för att man tvingas eller bara väljer det man tror man har kapacitet till, utan plockar det som är lagom utmanande och utvecklande. Jag är medveten om att man i vissa konsultbranscher tvingas ta uppdrag man egentligen inte gillar fullt ut. Det kan kännas deprimerande. Då kan man använda *Planned Happenstance* som ett verktyg för positivt tänkande – i linje med

»Planned Happenstance bygger mycket på självinsikt«

Bild: privat

»En viktig del är att tacka ja till de utmaningar där man har högst sannolikhet att få feedback i en positiv kontext«

"här kan jag lära mig något och ta med mig det vidare". Men det är också viktigt att ta hänsyn till under vilka omständigheter som valet görs och vidga horisonten – man behöver mer än bara *Planned Happenstance*-teorin. Inom vägledning används en så kallad "fyrstegsmodell" där man väger in kunskapen om sig själv och om omgivningen, fattar beslut, stämmer av och sedan genomför beslutet enligt en handlingsplan.

Har du själv dragit nytta av PH i din karriärutveckling?

Ja, det har jag. Jag är inte rädd för att byta karriär och jag vet hyfsat väl vad som driver mig. Teorierna hjälper till att analysera ens personlighet och drivkrafter. När jag känner att det är dags för något nytt, brukar jag göra listor och analysera situationen ur olika vinklar, då kommer jag ner till botten med problematiken och lösningen är oftast inte så drastisk som att byta jobb. Det handlar om att identifiera vad det är som saknas för att man ska uppnå självbekaftelsen eller självuppfyllelsen.

För att kunna använda *Planned Happenstance*-teorin i praktiken är det bra att lära känna de andra teorierna också så att man inte kastar sig ut i något nytt och okänt utan att ha helhetsbilden. Vägledningsteorierna har gett mig självkännedom men också kunskaper för att förstå vad som får andra människor att göra vissa val. Jag har även nytta av det utanför arbetslivet. Jag har till exempel blivit tillfrågad att leda olika aktiviteter och tackat ja för att utmana mig själv. När man ställs framför en grupp människor och ser sig själv i ljuset av andra, då kan man ifrågasätta sig själv i ett positivt, istället för negativt, sammanhang, och då växer man som människa. Det blir ett konstruktivt möte.

Tack för din tid och för många inspirerande insikter!

Bild: Rawpixel

Att översätta multimedialt

Tolk- och översättarinstitutets utbildningar i medieöversättning

text JAN PEDERSEN

Medieöversättning, framför allt undertextning, men även dubbning, voice-over och versionering, blir en allt större och vanligare del av vår vardag. Detta gäller i ännu högre grad medietillgänglighet, som dövtextning, skrivtolkning och syntolkning. I och med EU:s tillgänglighetsdirektiv DIGG måste alla offentliga webbplatser numera tillgänglighetsanpassas, vilket har lett till en enorm ökning av framför allt inomspråklig undertextning för döva och hörselskadade. Likaledes har utbudet av strömningstjänster och internationella tv-kanaler inneburit att det finns mycket mer översättning för media än någonsin tidigare.

»Redan första terminen på TÖI:s översättarutbildning får studenterna prova på att undertexta«

På Tolk- och översättarinstitutet (TÖI) har vi länge varit medvetna om vikten av medieöversättning, och olika former av utbildningar inom området finns på samtliga nivåer i TÖI:s kursutbud. Redan första terminen på

TÖI:s översättarutbildning får studenterna prova på att undertexta, och längre fram finns översiktskursen Medieöversättning, som täcker i stort sett alla former inom området. På avancerad nivå finns en praktiskt inriktad kurs i undertextning och även på forskarutbildningen finns medieöversättning som ett valbart alternativ.

»Man får prova att skriva dubbingsmanus«

På översiktskursen i Medieöversättning får studenterna en förståelse för alla former av medieöversättning och medietillgänglighet. Man får prova att skriva dubbningmanus, med allt vad det innebär av bl.a. läppsynkronisering och isokroni (läpparna ska inte fladdra efter att yttrandet är avslutat), samtidigt som innehållet helst ska vara oförändrat och språket ska låta naturligt. De får även lära sig att skriva ett syntolkningsmanus och då försöka sätta sig in i vad personer med synnedsättning behöver få beskrivet när de tittar på tv. Inte så lite utmanande!

**»Undertexter är flyktiga och måste förstås direkt;
de har begränsat utrymme och måste hinna läsas;
de går från talspråksnorm till skriftspråksnorm«**

Vidare får man lära sig om voice-over, där en röst som läser en översättning läggs ovanpå det ursprungliga ljudspåret (tänk Bengt Feldreich i Kalle Anka på julafton). Man får också kunskap om hur flerspråkiga versioner av filmer och tv-serier gjorts och görs (hur många tänker på att klassiska Albert och Herbert är en svensk version av BBC:s Steptoe and Son?). Fokus ligger dock på undertextning, vilket är naturligt, eftersom Sverige, i likhet med de andra nordiska länderna, har kallats en undertextningsbastion. Allt detta sker på en solid vetenskaplig grund av översättningsteori och filmvetenskap.

För de som får blodad tand finns en fristående kurs på avancerad nivå som heter just Undertextning. Där går man in på djupet med hantverket (för det är just ett hantverk) att skapa undertexter, både inomspråkliga för döva och hörselskadade, och mellanspråkliga, som är det de flesta tänker på när man talar om undertextning. Studenterna får lära sig hur man översätter med olika prioriteringar för olika genrer (t.ex. drama, komedi, dokumentär, musikal och action). Från ett översättningsvetenskapligt perspektiv får man lära sig om de särskilda villkor som gäller för undertexterna: att de är flyktiga och måste förstås direkt; att de har begränsat utrymme och måste hinna läsas; att de går från talspråksnorm till skriftspråksnorm och att de ska interagera med allt annat som hörs och syns i rutan. Inte minst viktigt får man lära sig att segmentera källtextens dialog och tidkoda, dvs. programmera när undertexten ska dyka upp i bild och när den ska försvinna. Detta ökar anställningsbarheten mycket, eftersom det är en färdighet inte alla som undertextar har idag.

**»Angående anställningsbarhet är
medieöversättning en växande bransch«**

Angående anställningsbarhet är medieöversättning, som antydde i inledningen, en starkt växande bransch. Många översättare får sina första jobb som just undertextare och även om många kombinerar det med andra

översättningsuppdrag, eller går vidare, så finns det gott om undertextare som jobbat i decennier inom gebitet. Många gör det av kärlek till mediet och en hel del inser hur viktigt det är med bra undertexter – det är trots allt den mest lästa formen av text i Sverige idag. Och vem vill inte få betalt för att se på tv? Branschen är dock i ständig utveckling, inte minst för att den är starkt teknikberoende och utvecklingen går fort framåt. Innovationer som elektronisk tidkodning, färdigkodade filer, s.k. EMT-filer (English master template files), CAT-verktyg och på senare tid även maskinöversättning och efterredigering, förändrar ständigt medietextarens arbetsvillkor.

**»Det händer ständigt nya saker och man
måste vara på hugget«**

Det är en mycket spännande och attraktiv bransch. Det händer ständigt nya saker och man måste vara på hugget. När jag själv i millenniets ungdom undertextade exempelvis Late Show With David Letterman hade jag bara ett par dagar på mig att få klart ett avsnitt (och en professionell undertextare producerar cirka 25 minuter sändningstid per dag), men nu är det ibland ännu mer bråttom. Detta gäller särskilt direkttextare som ska återge vad som sägs i rutan i princip samtidigt som det uttalas.

Som undertextare arbetar man huvudsakligen som frilansare. Det är i princip bara SVT som fortfarande har fast anställda inhouse-undertextare och de är få. Man har ibland egen mjukvara, men ofta lånar/hyr man mjukvaran av de företag man har som uppdragsgivare, och numera är mycket placerat i molnet. Globaliseringen är ytterst märkbar i branschen. Exempelvis har de två företag som var ledande i Sverige ganska nyligen köpts upp av ett Singapore-baserat företag. Allt detta bidrar till en flexibilitet som innebär att man kan jobba var man vill, när man vill, vilket står i skarp kontrast till fordom dagar, då man stängdes in i en studio på SVT för att lägga ut sina undertexter i realtid när programmen sändes.

**»Globaliseringen är ytterst märkbar i branschen.
Exempelvis har de två företag som var ledande i
Sverige ganska nyligen köpts upp av ett
Singapore-baserat företag«**

Hur gick det sedan?

Vi har pratat med två studenter som har gått medieöversättning. Läs om deras tankar om kursen och vad de gör idag.

Robin Lindqwister Vikér

Att få studera medieöversättning var faktiskt en av anledningarna till att jag sökte till TÖI från början, då film och undertextning i synnerhet alltid varit ett stort intresse! Jag hade hela tiden tänkt välja den delkursen så när det väl var dags var det ingen fråga om saken.

Bland det mest givande med kursen var just möjligheten att arbeta praktiskt med olika former av medieöversättning i kombination med den teoretiska bakgrunden, inklusive filmteori. Undertextning som översättningsform är ju så bunden till det praktiska arbetet, och dess begränsningar i tid och rum, på ett sätt som till exempel skönlitterär översättning eller facköversättning inte är. På så sätt är det oundgängligt att få båda delarna tillsammans; den fiffigast översatta kulturella referensen är inte mycket värd om den är fyra tecken för lång!

Den kunskapen och färdigheten valde jag sedan att fördjupa mig i när jag skulle göra en längre undertextning som mitt examensarbete i våras. Jag valde dessutom att i arbetet följa Medietextarnas Riktlinjer för undertextning i Sverige, med målet att min undertextning hypotetiskt skulle kunna visas på exempelvis SVT. Det hade jag knappast kunnat leverera utan utbildningen i ryggen.

Direkt efter examen blev jag sedan tillfrågad om att justera en maskinöversatt svensk undertext till ett klipp från Nederländska språkunionen, vilket i slutändan ledde till att jag helt enkelt fick göra om den från grunden. En bra första erfarenhet om inte annat! I skrivande stund håller jag på att starta en egen firma med min fru och hoppas kunna börja acceptera översättningsuppdrag inom en snar framtid!

Bild: Malin Sydne

Bild: privat

Amanda Wisler

Jag har gått medieöversättning som en del av min kandidatutbildning i språk och översättning vid Stockholms universitet. Efter min examen sökte jag kursen i undertextning eftersom jag hoppas att det i framtiden kan leda till fast arbete som undertextare på ett större företag. Det jag främst tycker har varit givande i båda kurserna är den praktiska delen av utbildningen där jag lärt mig saker som tidkodning samt att jag fått ta del av olika genrer och vilka översättningsmetoder som bör tillämpas i olika sammanhang. Jag har insett vilka utmaningar undertexter innebär för översättaren och lärt mig mer om hur dessa kan hanteras.

Efter kursen i medieöversättning kände jag att jag hade fått så pass mycket kunskap om programvara och översättning att jag vågade mig på att söka olika jobb inom undertextning. Jag sökte förvisso alla möjliga översättningsjobb, men eftersom jag tycker att det allra bästa med att vara utbildad översättare är att skriva undertexter hoppas jag såklart att det är där jag kommer hamna i framtiden. Mitt jobbsökande ledde till ett uppdrag som översättare för Narkoswebben vilket är en informationssajt riktad till barn och ungdomar som ska opereras och få narkos. Jag var med och lanserade webbsajten och har främst jobbat med att skriva undertexter till informationsfilmer. Det har varit otroligt givande och jag hoppas verkligen att jag får fortsätta på den banan.

Nu införs begreppet **WANA-språk**

Vid styrelsemötet i september avhandlades hur SFÖ ska kunna fånga upp fler översättare som jobbar med språk som somaliska, kurdiska, dari, tigrinja, arabiska och andra närbesläktade och geografiskt nära språk. Som ett första steg i detta fattades beslutet att föreningen framöver ska använda begreppet WANA-språk (*West Asia-North Africa*) istället för invandrarspråk.

text MALIN FÄRDIG

Begreppet invandrarspråk är otydligt och missvisande. Det används ofta svepande och definieras inte sällan som de språk som talas av de invandragrupper som i stor skala kommit till Sverige under de senaste åren. Definitionen omfattar sällan danska, engelska eller spanska, trots att en person från Danmark, Kanada eller Spanien är lika mycket invandrare som någon från Irak eller Sudan. Det här är problematiskt för det riskerar att tolkas som att det finns en skillnad i värde mellan olika språk. En så vid term som invandrarspråk går dessutom inte att använda när man pratar om språk utifrån ett översättningsperspektiv.

Jag föreslog att vi i stället använder termen WANA-språk, vilket styrelsen höll med om och fattade beslutet att SFÖ i fortsättningen ska använda denna term när man pratar om de språk som talas i WANA-regionen.

Första gången jag kom i kontakt med begreppet WANA var 2011 när jag bodde och studerade i Amman. Jag skrev en text om uttorkningen av Jordanfloden och Aleppobaserade International Center for Agricultural Research in the Dry Areas definierade WANA som *"The West Asia and North Africa (WANA) region is an enormous and diverse area, with Morocco in the west, Pakistan and Afghanistan in the east, Turkey and Iran in the north, and Ethiopia and Sudan in the south. The WANA region includes: Afghanistan, Algeria, Bahrain, Djibouti, Egypt, Eritrea, Ethiopia, Gaza Strip, Iran, Iraq, Jordan, Kuwait, Lebanon, Libya, Mauritania, Morocco, Oman, Pakistan, Qatar, Saudi Arabia, Somalia, Sudan, Syria, Tunisia, Turkey, United Arab Emirates, and Yemen."*[1]

Det finns många olika begrepp för den region som utgörs av sydvästra Asien (så kallade Mellanöstern) och Nordafrika. Många känner säkert till begreppet MENA, *Middle East-North Africa*. Även begrepp som MENAP, MENAT och MENASA förekommer. WANA är naturligtvis, utifrån ett postkolonialt perspektiv, att föredra framför MENA[2]. Organisationer som Världsbanken[3], UNHCR[4] och FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation[5] har utifrån olika syften gjort olika definitioner. Det är med andra ord inte en definition ristad i sten och det behöver den inte heller vara. SFÖ:s definition behöver inte heller vara det men den bör utgå från språken som talas i regionen och de behov och beröringspunkter som översättare av dessa språk i Sverige har. I många definitioner av MENA och WANA exkluderas exempelvis Israel men inom ramen för SFÖ:s arbete med

dess språk finns ingen anledning att utesluta hebreiska. Samma sak gäller turkiska.

Det som översättare av dessa språk har gemensamt är framför allt två saker:

1) WANA-regionen är, geografiskt sett, mycket stor och den omfattar många länder som pratar samma språk och många språk som är nära besläktade med varandra. Många översättare behärskar dessutom fler än ett WANA-språk.

2) Dessa översättare jobbar (i viss utsträckning) med liknande underlag, exempelvis asylunderlag, överklaganden och samhällsinformation till nyanlända.

Detta innebär en möjlighet till samarbete och kunskapsutbyte översättarna emellan. SFÖ bör utgöra en plattform för översättare av dessa språk och via denna plattform skapa förutsättning för översättare av WANA-språk att träffas, lära av varandra och på sikt kanske även bilda mindre språkgrupper inom gruppen.

I dag finns det få organiserade plattformar för översättare av WANA-språk där man kan samtala, utbyta erfarenheter, fortbildas och utvecklas. Engagerade och duktiga översättare har skapat Facebook-grupper där vi kan lära av varandra och diskutera översättningsrelaterade problem men SFÖ utgör inte den plattform man borde vara för dessa översättare. Många av våra kollegor bland översättare av WANA-språk upplever att SFÖ i dag inte är en förening för dem. Vi som är översättare av WANA-språk ges inte utrymme att organiseras och utvecklas på samma sätt som många andra översättare, trots att viljan och behovet är lika stort.

Förhoppningen är att detta ska förändras framöver och att samarbetet WANA-översättare emellan ska stärkas. Dessutom jobbar vi med språk som i dag är väldigt stora i Sverige och enligt min uppfattning har inte gemene man, inte ens de som har stort språkintresse eller arbetar med språk till vardags, särskilt mycket kunskap om WANA-språk, trots att nästan alla känner någon som talar något av dem. Låt oss lära av varandra!

[1] https://geoagro.icarda.org/downloads/publications/geo/Assessment_of_wheat.pdf, sida 1

[2] Kohlenberg, Paul J.; Godehardt, Nadine (2020). *The Multidimensionality of Regions in World Politics*. Abingdon: Routledge. ISBN 9781000168648, sida 86

[3] <https://www.worldbank.org/en/region/mena>

[4] <https://www.unhcr.org/uk/4ce63e079.pdf>, sida 2

[5] <https://www.fao.org/3/i4897e/i4897e.pdf>, sida 3

Arabiska

Malin, Vilka är de största utmaningarna att översätta från arabiska till svenska?

Vi översätter mycket underlag skrivet på dialekt. Vi behärskar båda två de levantinska dialekterna bäst, men Amjad har förstås större förståelse för fler dialekter än jag. Vi åtar oss dock aldrig att översätta maghreb-dialekter (Marocko, Algeriet, Tunisien), de ligger för långt ifrån den arabiska vi förstår. Vi brukar jämföra spannet mellan de olika arabiska dialekterna med skillnaden mellan svenska och nederländska, det ger lite perspektiv på hur omfattande skillnaderna är.

Arabiska texter kan ha en, för svenskan mer eller mindre intetsäggande, inledning på 7–8 meningar endast i artighetssyfte och en minst lika lång avslutning. Det kan vara svårt att översätta detta på ett sätt så att det inte låter smörigt på svenska.

Arabiska talas i 22+ länder och det innebär att man som översättare måste ha kulturell förståelse för och vara insatt i många länders samhällssystem. Det är intressant men kräver mycket tid och arbete!

Ett svåröversatt ord

I arabiskan används otroligt mycket artighetsfraser. I olika situationer (t.ex. när man köpt någonting nytt, när någon avlidit, när någon ber om hjälp, när någon duschat eller klippt sig) används olika fraser, och till varje fras finns ett specifikt svar. I bland annat de levantinska länderna förväntas du säga *ya'tik al-'āfiyah* (يعطيك العافية, [Gud] skänker dig välmående) till någon du ser arbeta eller som i sitt arbete har hjälpt dig. Det kan exempelvis vara en taxichaufför som du fått skjuts av eller ett restaurangbiträde som serverar dig eller torkar av bordet innan du sätter dig. Denne önskar dig sedan detsamma genom att säga *Allah ya'āfik* (الله يعافيك, må Gud skänka dig välmående).

Amjad, Vilka är de största utmaningarna att översätta från svenska till arabiska?

På arabiska arbetar vi inte lika mycket med inkluderande språk som man gör i svenskan. Naturligtvis finns det en stor språkmedvetenhet och institut som arbetar med att förnya och uppdatera språket, men inte på samma sätt eller i samma fart som svenskan.

I svenskan använder man ofta och gärna förkortningar, det gör vi inte på arabiska. Layoutmässigt kan det skapa utmaningar när man måste skriva ut hela förkortningen.

Det är viktigt att den svenska kulturen och de ordval som görs på grund av den framgår ur min arabiska översättning, men det kan vara väldigt svårt eftersom skillnaderna är så stora mellan det svenska samhället och de arabiska. Jag får inte riskera att översättningen bara blir nonsens för läsaren.

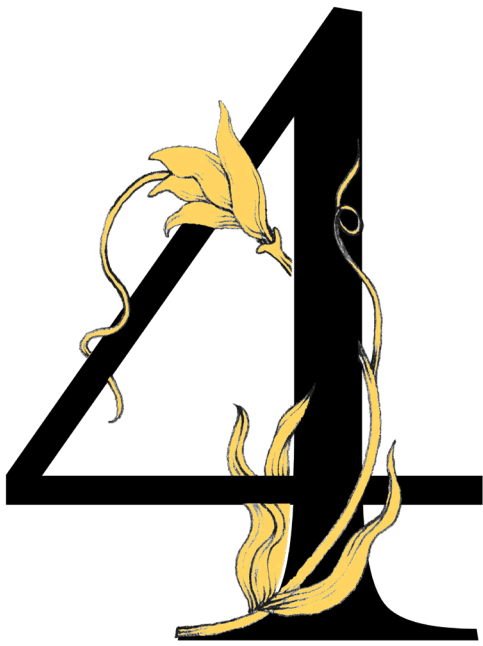
Ordspråk som speglar en kultur

Alla länder har dem: unika fraser som inte går att översätta rakt av och som beskriver en hel del av kulturen och språkets idiosynkrasi. Vilket ordspråk tycker Malin och Amjad gestaltar den arabiska kulturens sätt att se på gästfrihet bäst?

Ordspråk: صدر البيت إلكم والعتبة إلنا (sadr al-bayt ilku wa-l-'atabah ilna)

Översättning: huset (i dess helhet) är till er och tröskeln till oss.

Betydelse: syriskt ordspråk som liknar svenskans ”finns det härterum, finns det stjärterum”. Ordspråket innebär att det alltid finns plats för en gäst, oavsett hur liten bostaden är, och att gästen är välkommen att nyttja hela huset medan värderna tar husets minsta utrymme.

snabba om **Tarjameh**

Varför heter ni Tarjameh?

Tarjameh är arabiska för ”översättning”. Vi hade velat ha ett mer fyndigt namn men tiden (och fantasin) räckte inte till.

Beskriv ert samarbete och hur ni blev kollegor!

Vi lärde känna varandra i början av 2014. Amjad hade precis kommit till Sverige då och studerade svenska på en skola där jag jobbade som lärare. Amjad hade tidigare haft intresse för att studera översättning och när han, nio månader senare, avslutade sina studier i svenska föreslog jag att vi skulle söka arbete som översättare tillsammans. Jag hade året innan avlagt examen i arabiska och redan börjat ta mindre översättningsuppdrag. Vi började arbeta som översättare bara en vecka senare och har gjort det på heltid sedan dess.

Majoriteten av våra uppdrag utgör översättning från arabiska och det mesta gör vi tillsammans. Amjad läser den arabiska källtexten högt och jag sitter bredvid och följer med i texten samtidigt som jag skriver den svenska översättningen. Jag sköter sedan korrekturläsningen av den färdiga översättningen.

Amjad översätter de flesta uppdragen till arabiska på egen hand, sedan korrekturläser jag och jämför med källtexten. I den slutliga korrekturläsningen går vi tillsammans igenom mina kommentarer och frågor som dykt upp när jag korrekturläst.

Fördelar och nackdelar med att arbeta i team?

Vår absolut största styrka är att vi tillsammans behärskar båda språken på modersmålsnivå. Det är helt ovärderligt och vi lär oss så mycket av varandra. Dessutom är det en stor fördel att ha två par ögon på alla texter man arbetar med.

En nackdel kan vara att vi ibland uppfattar texter olika och inte är helt överens om hur de ska översättas. Det kan vara i texter med syftningsfel eller där tonläget är svårtolkat. Vi brukar lösa det genom att skriva en kommentar om att xxx även kan tolkas som yyy.

Rekommendationer till översättarkollegor som vill skapa sina eget team?

Se till att översättarna i ditt team har olika modersmål och olika nischer. På så sätt lär man sig allra mest av varandra. Dessutom sparar man tid när man inte behöver söka information utan i stället kan rådfråga en kollega bredvid som man litar på.

Våga lämna ifrån dig alla dina färdiga översättningar till korrekturläsning av en kollega! Det kan vara jobbigt i början men en korrekturläsning av en kollega är så mycket värt.

Välj plattformar online

text TESS WHITTY

I förra artikeln skrev jag om hur viktigt det är att definiera sina drömkunder som det första steget av fyra för en mer optimerad närvaro online. Nu är det dags för steg två – att se till att våra drömkunder "hittar" oss. Det gör vi genom att strategiskt välja vilka "plattformar" vi ska "synas" på online. De viktigaste plattformarna för de flesta företag, frilansare och oss översättare är följande:

- Webbplats
- Sociala medier där kunder är aktiva
- Översättarorganisationers databaser

Vi börjar med det viktigaste marknadsföringsverktyget för alla företag och frilansare, din webbplats.

Bild: Ales Neserri/Unsplash

Webbplats

Din webbplats fungerar som samlingsplats för all din marknadsföring och information, något som du äger och kan styra över själv, i motsats till andra organisationers databaser eller profiler på sociala medier. Även om du bara vill jobba med byråer är det bra att ha en webbplats. Det ger ett professionellt intryck, talar om för kunder att du tar ditt yrke och din verksamhet på så stort allvar att du investerar i en digital närvaro. Även projektledare på byråer kollar ofta om översättare har en egen webbplats.

Däremot behöver inte webbplatsen vara särskilt komplicerad eller avancerad. Även en enda sida kan räcka, en mikrowebbplats. Nuförtiden finns det många värdtjänster och webbhotell där du enkelt kan skapa en grundläggande webbplats utan att behöva investera tid och pengar på en designer.

På webbplatsen ska du fokusera på dina drömkunder och förklara hur du kan hjälpa just dessa kunder. I stället för att bara presentera dig och de tjänster du erbjuder, försök att vända på det och förklara vem dina drömkunder är och vad du kan hjälpa dem med.

Tänk på följande när du utformar din webbplats:

- Gör den lättläst, enkel att skumma igenom.
- Använd bilder som passar med dina tjänster. Det är lätt att få tag på professionella bilder från gratissajter som till exempel pexels.com. De ska vara av bra kvalitet men inte ta upp för stort utrymme så att de gör att webbsidan laddas långsammare.
- Ha en "call to action" synlig utan att besökaren behöver skrolla, till exempel "Kontakta mig för mer information eller en kostnadsfri offert".
- Använd responsiv design, det vill säga så att webbsidan ser bra ut och är enkel att navigera på både dator och mobiltelefon. ...

Förslag på vad en översättarwebbplats kan innehålla, från viktigaste sidan till sidor du kan lägga till efter hand.

- 1. Startside** Det här kan vara enda sidan till att börja med. Här ska du övertyga besökaren om att hen hamnat rätt och att läsa vidare. Här ska det tydligt framgå vad du gör och vem du riktar dig till.
- 2. En sida med mer information om dig** Den näst mest besökta sidan på en webbplats är sidan med mer information om dig. Här skriver du mer om din bakgrund och dina tjänster, samt varför du är rätt person för just dina kunder.
- 3. En sida med mer information om dina tjänster** För sökmotoroptimeringens skull är det bra att ha en separat sida för varje tjänst du erbjuder som till exempel översättning, tolkning, lokalisering, undertextning.
- 4. En separat sida med kontaktformulär eller kontaktinformation** Det ska vara enkelt att kontakta dig på varje sida, till exempel en knapp/länk i översta menyn, men det är också viktigt att ha en separat sida med all kontaktinformation eller ett kontaktformulär. Du kan länka till formuläret från alla andra sidor.
- 5. En sida med kundrecensioner** Exempel på översättningsprojekt du har expertis inom eller länk till de översättningar som är officiella och som du får dela. Det här ökar potentiella kunders förtroende för dina tjänster.
- 6. En blogg eller nyhetssida** Du behöver inte blogga och skriva artiklar om du inte vill, men det är bra att ha en sida som gör att du ofta kan uppdatera.

Sökmotoroptimering

Tyvärr räcker det inte att bara skapa en webbplats med den här informationen. Du måste också se till att dina drömkunder kan hitta den. Det är här sökmotoroptimering kommer in i bilden. Sökmotoroptimering är ett brett och djupt ämne och inget som kan avhandlas i en enda artikel, men jag vill i alla fall ge några enkla tips att tänka på för att komma i gång.

Google utvärderar främst följande på webbplatser:

- 1. Innehållets kvalitet** att innehållet är relevant för målgruppen och att besökare stannar kvar på webbplatsen.
- 2. Webbplatsens laddnings- eller indexeringshastighet** om det tar för lång tid att få fram webbplatsen ger de flesta upp och bläddrar vidare.
- 3. Brutna länkar** det finns verktyg där du kan kolla om din webbplats har några brutna länkar. Sådana sänker också kvaliteten på webbplatsen och bestraffas av sökmotorer.

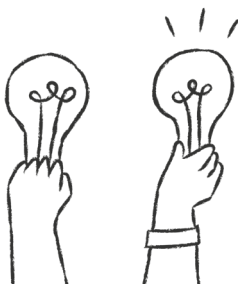

Bild: Rawpixel

Några enkla tips för att börja optimera din webbplats för sökmotorer:

- Använd ett eget domännamn. Det ger ett professionellt intryck och gör det enklare för sökmotorerna att hitta dig.
- Skriv innehåll som fokuserar på din målmarknad, inte på sökmotorerna
- Inkludera sökord som dina drömkunder använder för att hitta dina tjänster, men fokusera på ett sökord per sida. Just därför är det bra att ha en separat sida för varje tjänst du vill marknadsföra.
- Använd de inbyggda SMO-verktygen på webbplatsstjänsterna, det vill säga fyll i rubrik, meta-tags och beskrivning. Det kommer du långt med när det gäller att optimera webbplatsen för sökmotorer.
- Länka mellan sidorna på webbplatsen. Det gör att besökare klickar vidare och stannar kvar längre på webbplatsen. Då förstår Google att det är en relevant webbplats och rankar den högre.
- Försök också att få externa webbplatser att länka till din webbplats. Ju fler externa länkar, desto viktigare tror Google att din webbplats är. Du kan börja med att se till att du själv länkar till den från översättardatabaser och sociala medier

Bästa platserna att använda sökorden på

Det finns flera bra platser att inkludera sökorden på för att optimera webbplatsen för sökmotorer, utan att det påverkar textens kvalitet. För bästa resultat ska du inkludera dina sökord på följande platser:

1. **Sidans namn** Det här är det som visas som länk eller "rubrik" på Google. Namnet ska vara under 60 tecken.
2. **Metabeskrivningar** Det här är den text som beskriver webbsidan under sidans namn.
3. **Alt-tag eller Alt-text** Alt-tags beskriver bilderna på din webbplats och är ofta ett underutnyttjat verktyg för sökmotoroptimering. De beskriver kort vad bilden handlar om och är det enda som sökmotorerna kan läsa av och indexera när det kommer till bilder.
4. **Rubriker** Precis som i andra publikationer ska texten på en webbsida delas upp i paragrafer och stycken. Rubriker (H1, H2 etc.) delar enkelt upp en text i stycken. Använd rubriker för att göra det enklare för en läsare att skumma igenom och ta till sig texten. Sökord kan användas i rubrikerna för att underlätta både läsningen och sökmotoroptimeringen.
5. **Brödtext** Det utvalda sökordet per sida ska förstås inkluderas i brödtexten också, men inte för många gånger. Det räcker med att sökordet nämns en gång i början av en text och kanske en synonym till ordet en gång till längre ner i texten. Om du fokuserar på att skriva en bra text för dina användare brukar detta inte vara något problem.

Välja sökord (keywords)

- Enkelt uttryckt är ett sökord det ord eller den fras som någon använder för att hitta de tjänster du erbjuder. Fokusera på följande när du väljer vilka sökord du vill använda på din webbplats:
- De ord som webbplatsbesökare använder för att hitta just dina tjänster
- Ord och uttryck som det inte är alltför stor konkurrens om. Sökordet "svensk översättare" skulle vara svårt att konkurrera om i Sverige, men med "svenska översättningar för franska viner" kan det vara enklare att hamna högt upp bland sökresultaten, om det är det du specialiserar dig på förstås.
- Använd sökordstjänster som till exempel **Google Trends**, **KWFinder**, **SemRush** eller **Ubersuggest** för att få förslag på de bästa sökorden för just dina tjänster. Du får oftast några sökningar gratis innan du behöver betala för fler resultat. Fokusera på sökord med många sökningar men med låg konkurrens.

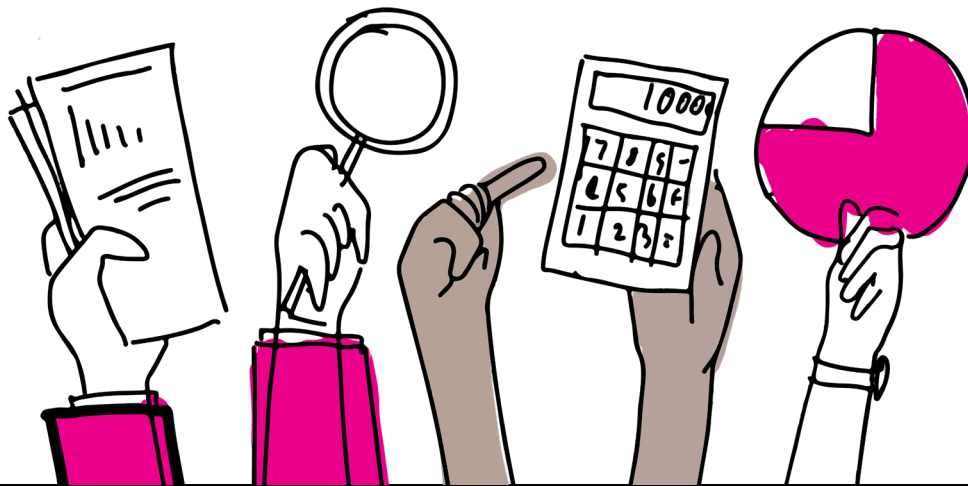

Bild: Rawpixel

Sammanfattning

Om du följer de här enkla tipsen för en webbplats och för sökmotoroptimering har du redan kommit en bra bit på väg för att få just din målmarknad att hitta dina tjänster på webben. Det här var den andra artikeln av tre om hur du kan optimera din närvaro online och använda inbound marketing för att få just dina drömkunder att hitta dig. I

nästa artikel får du reda på mer om hur du kan synas och locka till dig kunder på sociala medier, speciellt LinkedIn (steg tre) och hur du kan använda innehållsmarknadsföring (steg fyra), d.v.s. hur du kan skapa och dela engagerande innehåll som attraherar och engagerar din utvalda målgrupp.

Kompetent återväxt

text BJÖRN OLOFSSON

»Reaktionen är snarare
"oj, finns det så mycket
mer i yrket än jag trodde,
vad kul!"«

»Vi som har varit med
ett tag får kompetenta
efterträdare – det känns
betryggande«

Det är ett spännande, hedrande och tankeväckande uppdrag att få lotsa unga (och några äldre), omåttligt språkintresserade, människor in på översättarbanan. Det har jag gjort på Tolk- och översättarinstitutet (TÖI) vid Stockholms universitet i väl över 20 år nu. Jag brukar ställa varje ny studentkull frågan "hur många har hört talas om CAT-verktyg". Vanligen räcker typ fem studenter i den 40-hövdade skaran upp handen. En bit in i kursen får studenterna i uppgift att skriva en kort reflektion över vad de trodde att översättaryrket är när de sökte utbildningen, och vad de under kursens gång har insett att det faktiskt är. Nästan genomgående andas texterna stor förvåning över hur intensivt man använder datorhjälpmedel, hur långt automationen har hunnit och hur komplicerad marknaden är. Det är dock sällan någon ger uttryck för besvikelse – utan reaktionen är snarare "oj, finns det så mycket mera i yrket än jag trodde, vad kul!"

Det som kan upplevas som obehagligt eller rentav hotande är den växande rollen för maskinöversättning. Alla studenter har givetvis hört talas om tekniken, men förvånansvärt många har antingen uppfattningen att MT-texter är lika dåliga nu som för tio år sedan, eller den att det snart inte finns utrymme för mänskliga översättare.

Vi har nyligen för andra året gett den valbara delkursen Maskinöversättning och efterredigering (MTPE) på TÖI. Delkursen ges tredje terminen på grundnivå (och vi planerar för närvarande en motsvarande delkurs på avancerad nivå med start vårterminen 22). Här får studenterna gå på djupet med hur maskinöversättning integreras i språkindustrin, och hur översättarens roll förändras. En viktig del av delkursen är att belysa hur starkt kvaliteten på MT-resultatet varierar mellan olika textsorter och olika språkkombinationer, och inte minst att peka på de typiska fel som MT-motorer gör, och som gör efterredigering av MT till en helt annan uppgift än granskning av en mänsklig översättning, förutom att den helt sker i CAT-miljö. En annan tyngdpunkt i delkursen är att se på hur MTPE påverkar språkindustrins näringskedja och omfördelar arbetsuppgifter och ersättningar. Moraliska frågor kommer in på många plan för översättare, och MTPE-tekniken inför ytterligare ett plan – hur fungerar det med MT och konfidentialitet, och är det försvarbart att ta hjälp av MT i alla lägen? Och vilken kvalitetsnivå är rätt – top notch eller good enough?

Generellt verkar det som att studenterna närmar sig MTPE-världen med en något avvaktande attityd, men att delkursen inte avskräcker utan snarare ger studenterna råg i ryggen för att gå ut på språkets skitiga verkstadsgolv och sälja sina kunskaper i en tekniskt och ekonomiskt mycket förändrad miljö. Vi som har varit med ett tag får kompetenta efterträdare – det känns betryggande!

Copyright AlienaPics

Bild: Anna Rovelli Olofsson

Tipsa oss!

Är det något vi borde skriva om? Finns det någon akademisk uppsats som du vill att vi ska lyfta fram? Eller någon kollega som du vill läsa mer om?

Eller kanske du vill skriva om dina egna erfarenheter inom översättaryrket?

Hör av dig till redaktör@sfoe.se!

E-versättaren

Det här är det sista numret av tidningen *Facköversättaren* som nu övergår i digital version som **E-versättaren**. I vår nya nättidning hittar du gamla och nya artiklar och kan söka efter skribent, tema och mycket mer. Välj mellan olika taggar och njut av en läsning som lockar till flera timmar av tips och underhållning.

Layout

Ett stort tack till Sofi Tegsveden Deveaux, som har gjort layouten för det här numret av *Facköversättaren*. Sofi är också projektledare, redaktör och grafisk formgivare på **bokförlaget LYS** som ger ut böcker om språk och kultur.

Medlemsnytt

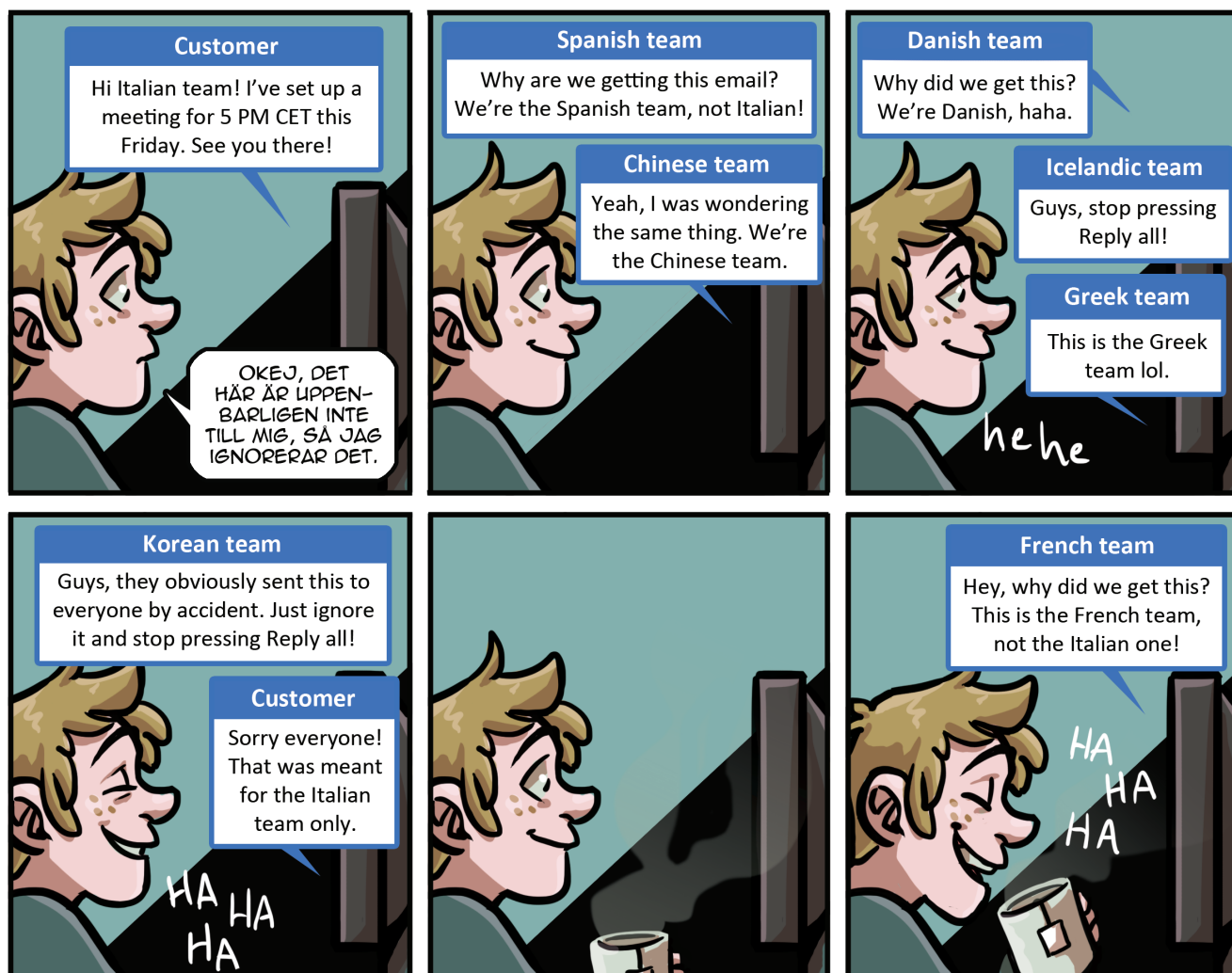
Vi har nu 864 medlemmar!

Följande SFÖ-medlemmar är nya eller uppgraderade. Välkomna!

Karin Hubbe Emilsson (student)
Anna Görman (associerad)
Marjut Edelman (associerad)

Karin Persson (student)
Ulrika Persson (fullvärdig)

Traduttore traditore av Helena Hellman

Julhälsningar!

Det senaste året (och mitt första som chefredaktör) har vi fokuserat på följande teman: specialisering, textgranskning, språk och kultur samt diversifiering. Under 2022 kommer vi att behandla dessa och andra områden från olika vinklar och på olika sätt.

Ha koll på din inkorg – det kanske är dig vi vill intervjua nästa gång eller ditt språk som ska uppmärksammas!

Vi som har gjort *Facköversättaren* önskar dig en skön juledighet och ett fantastiskt nytt år. Skål för nya tag, nya projekt och nya karriärmöjligheter 2022! Vi ses hos *E-versättaren*.

Noelia